

13de Aarg.

1882.

24de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af N. Thronsen.

15de November. — 21de Hefte.

Decorah, Iowa.

Vaa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejlende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsberetninger, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyre- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Aft i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forfud. Dermed er ogsaa Portoen betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: R. Thronsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mand's Hjælp til at indsende Penge, da se til, at Bedkommende er paalidelig.

7 forubbetalte Exemplarer sendes 1 Aar for \$12.00.

2Gde Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

Landseege J. D. Taylor garanterer Enhver en tyndig og omhyggelig Udførelse af alt til Jaget henhørende Arbejde for moderat Betaling. Speciele Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Lænder. Alle Guldfyldninger udføres efter nyeste Methode og saa billigt som Arbejde af bedste Slags kan gøres.

Office over Ben Bears Clothing-Store,

Decorah, Iowa.

J. J. D. Gremm

sælger

Pianoer, Orgler, Violin-Strenger, Sy-Maskiner, Olie, Naale etc.

a bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med nogen Anden.

Pianoer og Orgler stemmes, og Arbejdet garanteres.

Office i C. B. Shepards Juveler-Butik, en Dør Syd for Leonards Bog-Store ligeoverfor Postofficeet.

1 h

DECORAH, IOWA.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

13de Aarg.

15de November 1882.

21de Hefte.

Bamberns Reise i Mellemasien.

(Fortset fra Side 592.)

Jeg gjorde Alt, hvad der stod i min Magt, for at redde de skikkelige Osmanliers Ære med Hensyn til Religionen, og om jeg end stundom rødmende maatte bekjende, at jeg havde feilet, kunde jeg dog i mit Hjerte kun ønske Tyrkerne til Lykke med, at de, trods den forvanskede Islams Indflydelse, have saa mange gode Egenstaber, medens deres Religionsfæller, som vederkvæge sig ved „den rene Islams Rilde“, kun ere Trælle af sort Lagn, Hylteri og Forstillelse. Hoor ofte maatte jeg ikke deltage i den Chalkas (King eller Kreds), hvorved de Skindhellige efter Bønnen satte sig paa Hug tæt ved Siden af hinanden for, idet de ere henfuntne i Tevedschuh (Betraktning) eller, som de vestlige Muhamedanere kalde det, Muratebe, at gruble over Guds Storhed, Profetens Herlighed og vor Tilværelses Tomhed. Naar man som Fremmed iagttager disse Mennesker i deres sonderknupte Stilling med deres store Turbaner, nedslaaede Dine og ned i Skjodet hængende Arme, maa man tro, at de ere lutter høiere Væfener, der ville fæste den jordiske Tilværelses Byrde fra

sig og have optaget den arabiske Udtalelse: „Verden er en Vederstyggelighed, og de, der stræbe efter den, ere Hunde“, i sig. Iagttager man dem nærmere, ser man, at Mange af dyb Eftertanke ere sunkne i en endnu dybere Søvn, men sjønt de snorke som Jagthunde, tør man dog paa ingen Maade undre sig eller gjøre Indvendinger, da en Bochariot vilde vise En tilrette og sige: „Disse Mænd har bragt det saavidt, at de endog medens de snorke tænke paa Gud og Sjælens Udødelighed.“ I Bochara tragter man fremforalt kun efter den ydre Form. Enhver har sin Reis (Religionsopsynsmand), som drager gjennem Gaderne og over de offentlige Pladse med sin Dere (en firstrengt Bidst), holder Overhøring i Religionen, sender de Uvidende, selv om de ere Mænd paa tredstindstyve Aar, paa en til fjorten Dage i Drengeskolen og, naar Bedestimen kommer, driver Enhver ind i Moscheen. Om den Gamle lærer Noget eller sover i Skolen, om Enhver beder i Moscheen eller tænker paa sit afscudte Dagverk, vedkommer Ingen. Regjerin-

gen ser kun paa det Ydre, det Indre overlades til Gud.

At den Aand, i hvilken Religionen udøves, har en mægtig Indflydelse paa Samsundet og Regjeringen, behøver neppe at bemærkes. Befolkningens iranste Blod — thi de fem Sjettedele af Befolkningen i Bochara ere Persere, Merwiere og Ladschifer — fremkalder vel et lidet Anstrøg af Virksomhed paa Bazaren og paa de offentlige Pladse, men hvor øde og ensformigt er det ikke inde i Husene? Ethvert Spor af Munterhed og Glæde er banlyst fra Aerdse, hvor Religionen og Regjeringens Speidere optræde saa tyrannisk. Emirens Speidere trænge endog ind i Familiernes Helligdom, og de den, der gjør sig skyldig i en Forseelse mod Religionsformerne eller Emirens Myndighed. Det stedsbevarende Tyranni har stræmt Folk saaledes, at ikke engang Mand og Kone nævne Emirens Navn under fire Dine uden at tilsoie Bonnen om, at han maa leve hundrede og tyve Aar. De stakkels Menneſter hade heller slet ikke deres Beherskere; thi tyrannisk Vilkaarlighed er ikke alene ikke paafaldende, men betragtes som en til Fyrsteværdigheden nødvendigt horende Egenſkab. Faderen til den nuværende Regent i Bochara, Emir Masrullah, var i de sidste Aar af sin Regjeringsstid en grusom Vællstning, der straffede sædelig Fordærvelse med Døden og tillige krænkede sine Undersaatters Ære paa den mest opværende Maade, saa at kun saa Familier forſkaanedes for hans Frækheder, men dog vogtede Enhver sig for at lade sig forlyde med endog blot den svageste Dadel. Den nuværende Emir, Mosafar ed-din Chan, er lykkeligvis et godmodigt Menneſte, der, hvad Religion og Sædelighed angaar, maaste er strengere mod Andre end hans Fader var,

men ikke selv kan bestyldes for nogen Forbrydelse, af hvilken Grund Folket ogsaa overøser ham med uendelige Lovprisninger og Forherligelser.

Emiren, som jeg senere saa i Samarkand, var da en Mand paa toogſtyrgetyve Aar, af Middelhøide, noget før, men dog smuk af Ydre, med deilige sorte Dine og tyndt Skjæg. I sin Ungdom var han Statholder i Karſchi og Kermineh, paa det forſtævnte Sted i et Aar og paa det sidste i atten og udmærkede sig stedse ved et mildt og venligt Væsen. Han følger strengt sin Faders Regjeringsgrundſætninger og er, i sin Egenſkab af Mollah og from Muselman, en afgjort Fiende af alt Uret, selv om han er overbevist om dets Nytte. Ved sin Regjeringsintrædelse optog han Valgsproget „Regjering med Retfærdighed“ i sit Segl og har hidtil samvittighedsfuldt fulgt denne Regel, hvilket bekræftes af mange Rygter, der i saa Henseende ere i Omlob om ham. Efter vore Anskuelser er det naturligvis en meget overdrevet Haandhævelse af Retfærdigheden, at Emiren lod sin Meſter (den næstfornemste Hofembedsmand) henrette for en ubetydelig Forseelse, og heller ikke turde en retfærdig Fyrste gaa saaledes tilverks i et erobret Landſtab, som Emiren i Chokand; men saadanne Feil maa man tilgive en Emir af Bochara. Mod sine Stormænd, der iøvrigt hyppig fortjener det, er han meget streng og straffer enhver Ubetydelighed med Døden, hvorimod han ſtaaner de fattigere Klasſer, og Venævnelserne Fikufsch og Muschperver, d. e. Elefantdræber og Musepleier, som Folket har givet ham, gjøre ham kun Ære.

Mærkeligt er det, hvilken Umage Emiren gjør sig for at forebygge Al, hvad der maatte kunne hæbe hans Folk op fra dets bestedne og ufunstlede

Standpunkt, hvorpaa det efter hans Formening nu føler sig lykkelig. Indførslen af Overdaadighedsgjenstande og andre dyre Varer er forbudt saavel som Pragt i Huse eller Klædningsstykker, og med Fingen sees der gennem Fingre i saa Henseende. Hans Serdari Käl (Overfeltherre), Schahruch Chan, der nedstammer fra en Sidegren af den persiske Kongeslægt (Kadschar) og var flygtet hertil fra Astrabad, hvor han havde været Statholder, holdtes i lang Tid høit i Værelse og vilde leve paa persisk Vis, hvorfor han med stor Bekostning lod opføre et enetages, paa teheransk Maade indrettet Hus, i hvilket der blandt andre Overdaadighedsgjenstande ogsaa var anbragt Glasrunder. Huset skal have kostet 15,000 Tilla, en i Bucharas umaadelig Sum, og var udstyret saaledes, at det stillede selve Kræken (Paladset) i Skygge. Emiren havde fra Begyndelsen af faaet Underretning derom, men ventede, til Huset var blevet helt færdigt, og da blev Schahruch Chan pludselig bestyldt for en Forseelse mod Religionen, fængslet og forvist. Huset tilfaldt Emiren; men sjønt man vilde affjøre ham det for mere end dets nominelle Værdi, lod han det dog rive ned og endog de Levninger af det tilintetgjøre, paa hvilke der var blevet noget af Forziringerne tilbage. Kun Tømmeret blev til Spot og Forhaanelse for alle overdaadige Mennesker folgt til en Bager for tohundredde Tilla.

Ogsaa i sit eget Husvæsen er Emiren meget forskjellig fra sin Fader, og jeg saa neppe Halvdelen af det Tjenerskab, som Hr. Chanikoff saa ved Nasrullahs Hof og. ligesom Alt, hvad han iagttog i Bucharas, har bekræftet med Noiagtighed og Omhyggelighed. Hoffets Udgifter til Klæder, Kjøkken og andre Fornødenheder ere meget ubetydelige. Damerne

sy ikke alene sine egne Klæder, men hyppigt ogsaa Klædningsstykker til Emiren, der, som bekjendt, er meget sparsommelig og overalt fører et strengt Tilsyn, og man fortæller, at Emirens Kjøkkenudgifter ikke beløber sig til mere end sexten til tyve Tenge (en Tenge = fem- og halvfjerdsindstyve Centimer) om Dagen, hvilket forøvrigt er meget sandsynligt, da hans Bord sjelden frembyder Kæfkerier og kun bestaar af Pilau, der er kogt med Faarefedt. Udtrykket „styrteligt Taffel“ er umuligt i Bucharas, da Fyrsten, Embedsmanden, Kjøbmanden, Haandværkeren og Bonden spise Et og det Samme.

Den, der længe har været om i Mellemasiens Ørkener, vil, trods alle Bucharas Mangler, dog stedse finde noget Hovedstadsagtigt der. Jeg fik godt, varmt Brød, The, Frugter og kogt Mad, ligesom jeg ogsaa lod mig se to Skjorter, og det civiliserede Livs Bekommeligheder behagede mig saa meget, at det gjorde mig meget ondt af mine Venner at blive opfordret til at træffe Forberedelser til Afreisen, da de vilde naa deres fjerne, østlige Hjem førend Vinteren. Det var min Hensigt at foreløbigt følge med dem til Samarkand, eftersom jeg der kunde træffe sammen med Emiren og have stor Nytte af deres Selskab, og i denne By skulde det afgjøres, om jeg skulde begiive mig til Chokand og Kaschgar, eller vende alene tilbage over Kaschi, Kerki og Herat. Mine ædle Venner Hadshi Bilah og Hadshi Salih prøvede ikke paa at overtale mig, men for at være mig saa meget som muligt behjælpelige i Tilfælde af min Hjemreise, gjorde de mig bekjendt med en Kervanbaschi fra Herat, der opholdt sig i Bucharas med halvandet hundrede Kameler og agtede sig hjem om tre Uger. Til denne Kervanbaschi, der

hed Mollah Seman, og som mine Venner kjendte fra tidligere Dage, anbefalede de mig som en Broder eller Søn, og det blev bestemt, at hvis jeg vilde vende hjem fra Samarland, skulde vi om tre Uger træffes i Kerki paa den anden Side af Drus. Dette første Skridt, som maadede mig om Skilsmisjen fra mine Rejsefæller, var meget nedslaaende for begge Partier, ihvornel Uvissheden trostede mig, idet en Rejse til Kaschgar, Alfu og det moskusrige Choten, Lande, hvor der før mig aldrig havde været Europæere, havde noget ubeskrivelig Tiltrækkende for min Indbildningskraft.

Det Sted, hvor jeg traf Mollah Seman, fortjener endnu særligt at omtales. Det var nemlig et af de Karavanseiraier, der ere bestemte til Slavehandel, og hvoraf vi dog maa give vore Læsere en liden Skildring. Hele den firfanteede Bygning kan have indeholdt tredive til femogtredive Celler, som tre Grosfere i denne affhyelige Forretning havde leiet til Opbevaringssted, dels for sine egne Varer, dels for dem, de fik til Forhandling af Turkmanerne. Som bekjendt pleier Karaktischien, da han selv ikke kan vente ret længe, at sælge sine Folk til en mere formuende Turkman, der fører dem til Bochara og, da han faar Varen fra første Haand, tjener mest ved denne Transporthandel. Hvad han kan afsætte i de første Dage af sit Ophold i Hovedstaden, sælger han og betror Resten til en Mægler (Dellal), som derpaa driver den egentlige en-gros Forretning. Paa Markedet i Chima og Bochara sælges der Mennesker i en Alder fra tre til trefindstyre Aar, naar de blot ikke paa Grund af særlige Feil fortjene Navn af Krøblinger. Ifølge Religionens Bud kunne kun „Vantroende“ (i: Ifke-Muhamedanere) sælges som Slaver, men

det sætter det skindhellige Bochara sig ud over, og foruden de skittiske Persere, som Mollah Schemseddin Aar 1500 erklærede for Vantroende, gjøres ogsaa mange sunnitiske Troesfæller til Slaver, efter ved Hug og Mishandlinger at være blevene tvungne til at udgive sig for Schiiter. Ustiftet, d. e. uværdig, til endog at være Slave, er kun Jøden, hvilken Afskyt altsaa baader Israels Efterkommere, da Turkmanerne vel udplyndre ham, men ikke røre hans Krop. Tidligere vare Hinduerne ligeledes undtagne, men da der i den senere Tid kommer mange af dem til Bochara over Herat, have Læsterner eller Sarikerner opfundet en ny Regel, idet Wischnus ulykkelige Tilbeder først gjøres til Muselman, hvorpaa han maa blive Schiit, og først efter to Gange at have skiftet Religion, faar han den Gæde, efterat være bleven berøvet sin Eiendom at blive Slave.

Den til Salg udstillede mandlige Slave undersøges aldeles offentligt, og Sælgeren maa indestaa for de aandelige og legemlige Feil ved sin Vare, der senere maatte vise sig. For Slaven selv er det Dieblis, der udfrier ham af Handelsmandens Hænder, et af de lykkeligste, da endog den haardeste Behandling, der maatte vente ham i hans nye Tjeneste, ikke skal være saa trykkende og pinlig som den Tid, han maa tilbringe i Udsalget som Forretningsgjenstand. Prisen veksler alt eftersom de politiske Forhold mere eller mindre skaffe Turkmanerne, der ere de egentlige Leverandører, Leilighed til at sende deres Maaaner ind i Nabolandene. Istedetfor at den høieste Pris for en kraftig Mand nu var syrgestyre til halvtredstindstyre Tilla (i: 13 engelske Shillings), kunde man efter Persernes Nederlag ved Merw, hvor atten tusinde persiske Soldater paa

en Gang toges til Fange, kjøbe en saadan for tre til fire Tilla.

Da vi havde tilbragt atten Dage i Bochara, kunde jeg ikke længer holde mine Venner tilbage; Reisen til Samar-kand skulde tiltrædes. Opholdet i Bochara, hvor Alle kun gavede os Haandtryk, men ikke en Hvid i Almisje, havde taget stærkt paa vore Pengemidler; det, vi havde sparet sammen i Chiva, gik med her, og som saa mange Andre havde ogsaa jeg maattet sælge mit Tjel, og Reisen herfra maatte fortsættes paa en Leie-vogn. Enkelte Medlemmer af vor Karavane, der vare fra Chodschend og Chofand, havde allerede stilt sig fra os og tiltraadte deres kortere Reise alene; kun Endischaanerne og de chinesiske Tatarer vare endnu bleve sammen, men fra Bochara vilde de ad forskjellige Veie drage til Samar-kand. Jeg, Had-schi Salih, Had-schi Bilal og hans Led-sagere besluttede at følge den lige Veie, istedetfor at de øvrige Fodgjængere vilde gaa over Gidschowan for at gjøre en Balsfart til den hellige Abdul Chaliks*) Grav. Da mange Bocharioter vilde følge med mig paa min Tilbage-reise til Mekka, maatte jeg bruge megen List for at undgaa deres Selskab; thi det vilde være noget ubehageligt for begge Parter, dersom vi vare komne til Themsens Bredder, istedetfor til Raabaen.

Jeg tog Afsted med alle Venner og Besjendte, og Rahmet Bi gav mig en anbefalings-skrivelse med til Samar-kand, hvor jeg lovede ham at gjøre Emiren min Opvartning. En Chofander Vogn, som vi havde leiet til Samar-kand, sendtes i Forveien til Landsbyen Bam-

eddin, da vi efter Landets Skik maatte besøge dette Balsfartsted for anden og nu tillige sidste Gang.

Landsbyen Bameddin ligger en Mil fra Bochara, og der er, som allerede bemærket, den berømte Baha-ed-din Na-kischbend, Stifteren af Ordenen af samme Navn og Hovedophavsmanden til alle de religiøse Overspændtheder, hvorved den østlige Islam adskiller sig fra den vestlige, begravet. Det er her ikke Stedet til at tale om Enkelt-heder, og vi skulle derfor kun bemærke, at Baha-ed-din i sin Egenstabs af Turkestans Nationalhelgen æres som en anden Mohammed, og Bocharioten er fuldt og fast overtydet om, at Udraabet: „Ja Baha-ed-din belagerdan!“ (O Baha-eddin, Du det Nendes Afværger!) kan frelse fra enhver Ulykke. Endog fra det fjerne China foretages Balsfarter hertil. I Bochara pleier man at drage derhen en Gang om Ugen, og Samferd-slen med Byen vedligeholdes ved tre-hundrede Kæder, der staa udenfor Der-vasen Mesar og udleies for nogle Pul (en liden Kobbermynt). Skjønt Veien mange Steder er meget sandet, løbe disse Dyr dog med en ualmindelig Hurtighed, og dobbelt paafaldende er det, at de paa Tilbageveien kun kunde drives fremad ved mange Hug. Bocharioten udleder dette fra den Hengivenhed, som endog disse Dyr nære for Helgenen, saa at de med Glæde løbe hen til hans Grav, men nødigt fjerne sig fra den.

Graven ligger i en liden Have, ved hvis ene Side der er en Moschee; men til denne kan man kun komme over en af blinde eller paa anden Maade for-trøblede Tiggere behoet Gaard, som endog besjemme deres Standsfæller i Rom eller Neapel ved deres Paatrængenhed. Ved Gravens Forside findes den berømte Sengi Murad (Dunstets

*) Chodschu Abdul Chalik (Gidschowan) kaldet, død 1601) var den navnkundige Rajende Saminis Samtidige og staar som stor Afstet-er og Lærd i Ry for Hellighed.

Sten), der er temmelig slidt af de fromme Pilegrimes Vandrerivninger og staar skjævt; paa Graven selv ligge flere Bædderhorn, en Fane og en Kofst, hvormed Helligdommen i Mekka i lang Tid er bleven feiet. Man har flere Gange forsøgt at opføre en Kuppel over det Hele, men, ligesom andre Helgener i Turkestan, foretrakker Baha-ed-din den frie Luft, og enhver Bygning er efter Opførelsen atter styrtet sammen. Saaledes fortælle Scheicherne, Helgenens Efterkommere, som stiftetvis holde Vagt ved Graven og med stor Uforstømmethed meddele Pilegrimene, at deres Stamme-fader var en sær Velhynder af Tallet Syv. I den syvende Maaned er han kommen til Verden, i sit syvende Aar har han kunnet Koranen udenad og i sit halvfjerdsfindstyvende Aar er han død, hvorfor ogsaa de Gaver, der nedlægges paa Graven og tilfalde Scheicherne, vel kunne være flere Gange syv, men aldrig mindre.

XI.

Fra Buchar til Samarland. — Den lille Ørten Høst Melit. — Færdsel paa Veien som Følge af Krigen. Det første Syn af Samarland. — Hasretti Shah Sinde. — Timurs Roskæe. — Kasketet (Arten). — Timurs Modtagelseshal. — Kostajsch eller Timurs Throne. — Besynberlig Stamme. — Timurs og hans Lærers Grav. — Forfatteren besøger Timurs virkelige Grav i Kjelberstokverket. — Koran i Folio, som tilkægges Mohammeds Strider Osman. — Collegier. — Sammelt Observatorium. — Græsk og armenisk Bibliothek, ikke, som paastaet, røvet af Timur. — Stilen i de offentlige Bygninger er ikke kinesisk, men persisk. — Det nuværende Samarland. — Dets Befolkning. — Dehbid. — Forfatteren beslutter at vende om. — Emirens Ankomst. — Forfatterens Sammenkomst med denne. — Afsted med Habschierne og Afreise fra Samarland.

Paa Veien fra Buchar til Samarland var vor hele Karavane smeltet sammen paa to Vogne, af hvilke Hadshi Salih og jeg sad paa den ene og Hadshi Bilah

og hans Ledfagere paa den anden. Beskjærmet mod Solen, som jeg var, af en Kjørmatte, havde jeg gjerne lagt mig roligt ned paa mit Teppe, men fandt det umuligt, da vort primitive Kjøretøis stærke Rykten kastede os omkring til alle Sider. Ikke alene havde vi faaet Buler i Hovedet ved bestandig at støde imod, men i de første Timer følte jeg mig tilige ganske søvng og led langt mere, end paa Kamelen, for hvis gængende Bevægelser jeg tidligere havde været meget ængstelig. Den stakkels Hest, som spændtes for disse tunge, brede Karrer, hvis plumpe, ikke engang fuldkommen runde Hjul kun mejsommeligt dreiede sig rundt i det dybe Sand eller Dynd, maatte desuden bære Kudsten og sin Todersæk, og Turkmanen har Ret, naar han siger, at han ikke ved, hvorledes Bosharivierne ville kunne forsvare det for Domstolen i den anden Verden, at de have mishandlet Hesten, det ædleste af alle Dyr, saaledes.

Da vi brøde op fra Bameddin om Aftenen, førte vor Kudst vild, eftersom han havde hjemme i Chokand og derfor ikke var nøie bekendt med Veien, hvorfor vi, istedetfor ved Midnat, først om Morgen kom til den lille By Mesar, der ligger fem Tsch (Fersach) fra Buchar og betragtes som det første Bedested paa Veien til Samarland. Her gjordes kun en kort Tid Holdt, og om Eftermiddagen kom vi til Scherif Kassim, hvor vi traf sammen med nogle af vore Rejsefæller, som droge over Gidschdowan, og undte os Hvile til langt ud paa Aftenen.

Uagtet man tidligere havde fortalt mig mange vidunderlige Ting om den blomstrende Kultur paa Strækningen mellem Buchar og Samarland, opfyldtes mine maasse noget overdrevne Forventninger dog ikke paa vor Rejse idag, ihvorvel man paa begge Sider af Veien

overalt saa dyrkede Marker; overrasket blev jeg først den følgende Morgen, da vi vare komne igjennem den lille Orken Chöl Melik, der er to Mile bred og tre Mile lang og har et Karavanserai og en Vandbeholder og kom ind i Landskabet Kerminch. Her, altsaa paa den tredie Dagreise, kom vi ofte hver Time, ja stundom hver halve Time gennem en liden Basarli Dschap (Flekk), hvor der fandtes flere Gjestivergaarde og Høfere, og de stedse kogende, fjæmpestore Samovarer dukkede op som Civilisationens og Befvemmelighedens Nonplusultra. Disse Landsbyer have et fra Landsbyernes i Persien og Tyrkiet helt forskjelligt Præg. Bøndergaardene ere her bedre forsynede med Jordens Frembringelser, og var der blot flere Træer her, kunde man sige, at fra de pontiske Bjerge, hvor den frie Plantevæxt hører op, er dette det eneste Punkt, hvor der findes en Egn, som ligner vore vesterlandske. Ved Middagstid gjorde vi Holdt i Kerminch i en nydig Egn ved Bredden af en skyggefuld Dam. Mine Venners Selskab blev mig stedse dyrebare, fordi Skilsmisshens Time ikke længer var fjern, og jeg havde ondt ved at gjøre mig fortrolig med den Tanke, at jeg alene skulde tilbagelægge den store Strækning fra Samarkand til Europa.

Ved Solens Nedgang brøde vi op fra Kerminch, da Nattens Skjolighed skaffede det haardt plagede Dyr nogen Lettelse; ved Midnat gjordes Holdt i to Timer, og vi naaede vort Bedested næste Morgen, førend det blev varmt. Undervejs lagde jeg paa mange Steder Mærke til dels fuldstændige, dels afbrudte Milepæle af Kvaderstene,*) der endnu hid-

*) Sten heder paa tyrkisk Tash, hvilket Ord ogsaa bruges i Tibeet og Mil. Saaledes er ogsaa det persiske Ferseng (paa nuværende Persisk Fersah) sammensat af fer (høi) og eng (Sten).

vore fra Timurs Tid, eftersom Marco Polo paa Oktais Tid fandt regelmæssige Postveje i Mellemasien. Forøvrigt skal hele Veien fra Bochara til Kaschgar endnu bære Spor af tidligere Kultur, der vel hyppigt er afbrudte, men dog strække sig ind i China. Den nuværende Emir vil ligeledes udmærke sig og har for at smigre Folkets Stinkhellighed paa forskjellige Steder langs med Veien ladet opføre smaa, terrassedannede Forhøininger, hvor der kan holdes Bøn, og som i deres Egenstaaelse af improviserede Moscheer skulde paaminde enhver Forbigaaende om Opfyldelsen af hans Pligt. Saaledes har enhver Tidssalder sine eiendommelige Vestræbelsers.

Aftenen tilbragte vi i Landsbyen Mir i den midt i en smuk Blomsterhave liggende Moschee. Jeg redte mit Leietæt ved Dammen og blev meget forbauset ved henimod Midnat at blive vækket af en Hob Turkmaner, som stjendtes. Det var Teppe-Ryttere, der havde gjort Tjeneste som Hjælpetropper hos Emiren i Felttoget mod Chokand og nu vendte tilbage til Merm med det fra Kirgisjerne tagne Bytte. Emiren havde villet civilisere dem og foræret flere af dem hvide Turbaner, for at de skulde aflægge de vilde Peltshuer, og saalænge de havde været hos Emiren, havde de ogsaa sun- det sig heri, men bagefter, som jeg hørte, solgt dem alle.

Fra Mir kom vi til Rette Kurgan (den store Fæstning), der er Sædet for en Statholder, og hvor de berømteste Skomagere i Chanatet findes. Da man om Natten ikke tør komme ind i Fæstningen, som har stærke Mure og dybe Grave, maatte vi blive i et af de udenfor den ved Landeveien liggende Karavanseraier, hvor Alt var opfyldt af Vogne, ligesom jeg overhovedet fandt Veiene paafaldende stærkt befærdede, da

Felttoget ihjælsatte Kjøretøjerne mellem Bochara og Chokand. Fra Kette Kurgan fører en Vei gjennem Ørkenen til Karachi, som skal være to Mile kortere, end den fra Samarland derhen førende Vei; men de Reisende maa tage Vand med herfra, da der paa denne Strækning i Ørkenen vel findes adskillige Brønde for Dyr, men kun faa for Mennesker. Udenfor Theudsalgene hørte jeg Kudste og Bønder politifere, hvad der svarer er tilladt her ude paa Landet, end i Bochara, og de stakkels Mennesker vare ganske henrykte, naar de snakkede om deres Emirs Heltægjerninger og fortalte, at han fra Chokand var trængt frem til ind i China og, efter i Østen at have lagt Alt under sit Scepter, ogsaa vilde indtage Iran, Afgghanistan, Indostan og Frengistan, hvilke de anse for Nabolande, lige til Rum og saaledes dele Verden mellem sig og Sultanen.

Bort femte og sidste Bedested, førend vi kom til Samarland, var Daul, efterat vi havde forladt det mere betydelige Karaju. Vei'en gik over nogle Bakker, hvorfra man kunde se de sig til Veststre strækkende store Skove, om hvilke man fortalte mig, at de naaede Halvveien til Bochara og beboedes af to Øsbegstammer, Chitai og Kiptschak, som meget hyppigt vare Jagt (Jiende) med Emirren, men ikke saa let kunde angribes, da de kjendte alle Smuthuller i deres Skove. Uagtet man allerede i Bochara saa temmelig havde affjølet mine store Forventninger med Hensyn til Samarlands historiske Betydning, grebes jeg dog af en ubeskrivelig Nysgjerrighed, da man viste mig det mod Øst liggende Bjerg, Tschobanata, ved hvis Fod mine Onstters Maal skulde ligge. Jeg saa mig derfor omhyggeligt om, og da vi to Timer senere hørte ned ad en Bakke, fik jeg Die paa Timurs Stad midt i en veldyrket

Egn, og jeg maa tilstaa, at det første Indtryk af de brogede Kupler og Taarne, der skinnede i Morgensolens Straalers falske Glands, baade var eiendommeligt og meget tiltrækkende.

Da Samarland saavel formedelst Forbigangenhedens Trylleri som paa Grund af dets Afstand fra Europa anses for noget Overordentligt, ville vi forsøge at skildre Stadens Udseende med Pennen, da vi ikke kunne betjene os af Penselen, og jeg beder derfor Læseren at bestige min Karre, hvorfra han mod Øst vil se det ovennævnte Bjerg, hvis kegleformede Top er kronet med et lidet Hus, hvor Hyrdernes hellige Stykspatron, Tschobanata, har sit Høilested. Ved Foden af Bjerget ligger Byen, der i Omfang er ligesaa stor som Teheran, kun ikke saa tæt bebygget, men formedelst de fremragende Bygninger og Ruiner frembyder et langt mere ophøiet Skue. Mest overrastes Diet af flere sig mod Nordost i Veiret hævede, høie, kuppelformede Bygninger, de fire Medresser (Wischak), som man i Frastand antager for at ligge tæt ved hinanden. Gaar man lidt længere frem, opdager man først en liden pyntelig Kuppel og længere mod Syd en mere storflaet, af hvilke hin er Timurs Grav og denne hans Mosche. Ligeoverfor En i Byens sydvestlige Udkant høiner Kastellet (Arken) sig paa en Bakke, omkring hvilken der ligger nogle flere Bygninger, dels Moscheer, dels Gravmæler. Man forestille sig derpaa det Hele blandet med løvfulde haver, og man har en spag Forestilling om Samarland, som vi kunne ledsage med det persiske Ordprog: „Man bliver baade Hørelse og Syn!“

At det gode Indtryk, man faar i Frastand, aldeles forsvinder, naar man kommer nærmere og i Særdeleshed, naar man drager ind i Staden, behøver neppe

at bemærkes. I Samarland, hvor denne Erfaring kommer En saa dyrt at staa, er Stuffelsen naturligtvis allerbitrest, og da vi kjørte ind gjennem Derwase Bucharas og maatte drage et langt Stykke over en Kirkegaard for at komme til den behøvede Del af Byen, faldt det persiske Vers: „Samarland er hele Jordklodens Glands punkt“, mig ind, og trods min Uergelse begyndte jeg hjerteligt at le. Paa denne Side af Bazaren toge vi først ind i et Karavanferai, hvor Hadschierne saa Herberge for Fattet, men endnu samme Aften indbødes vi til et privat Hus, som laa paa den anden Side af Bazaren tæt ved Timurs Grav. Jeg blev glædeligt overrasket af den heldige Omstændighed, at vor Vert var en af Emirens Embedsmænd og netop den, hvem Opfyndet med Paladset i Samarland var betruet.

Da Emirens Tilbagekomst fra Chokand, hvor han havde tilendebragt et fejtrigt Felttog, var bebudet til nogle Dage senere, besluttede mine Rejsefæller for min Skyld at blive i Samarland, til jeg havde seet Emiren og fundet nye, passende Hadschifæller til min Tilbagerejse, og denne Tid benyttede jeg til at gjøre mig bekendt med Seværdighederne, paa hvilke Byen, trods dens fattige Udseende, er den rigeste i Mellemasien. I min Egenstaaelse af Hadschi begyndte jeg med Helgenerne, men da Alt, endog det kun i historisk Henseende Mærkelige, er forbundet med et helligt Sagn, var det ligesaa vel min Pligt som mit Ønske at se Alt. Her findes nogle hundrede Balsartsteder, og de Fremmede pleie herved at iagttage et Slags Rækkfølge, der er fastsat i Forhold til Stedernes og Personernes Vigtighed. Ved Beskrivelsen af Samarlands Mærkværdigheder skal denne Rækkfølge ligeledes være vor Retteknor, kun med den Indskrænkning,

at vi forbigaa de Steder og Helgener, som ingen Betydning have i Historien.

1) Hasreti Sha Sinde. Denne Helgen, hvis rette Navn er Kasim bin Abbas, skal have været en Koreischit og staa i stor Anseelse her, fordi han var Høvding for de Arabere, der indførte Islam i Samarland. Hans Gravsted findes mod Nordvest udenfor Byen tæt ved Muren og i den Bygning, der tjente den store Timur til Sommerbolig og endnu har bevaret meget af sin tidligere Pragt. Det Hele ligger paa en Høide, hvortil fyrgetrøve temmelig brede Marmortrin føre op, og naar man er kommen derop, føres man til den for Enden af en liden Høide liggende Bygning, hvor flere smale Gange gaar ind til et stort Værelse, fra hvilket en smal, mørk Gang fører til Helgenens ligeledes mørke Grav. Foruden denne Del, der benyttes til Moschee, gives der endvidere flere Værelser, hvis brogede Mursten og Mosaikprunk med de herligste Farver, som om de først igaar vare komne fra Mesterens Haand. Ethvert nyt Værelse, vi saa, maatte hilses med to Rikaat Ramas, og jeg havde allerede faaet ondt i Knæerne, da man førte os ind i et Værelse med Marmorgulv, hvor tre Faner, et gammelt Sværd og et Harnisk ræktes os til Rygs som den store Emirs Efterladenskaber. Jeg bragte dem min Hylgning, ligesom enhver Anden, men tvivler stærkt paa deres Værdighed. Man har ligeledes fortalt mig om Helgenens Sværd, Harnisk, Koran og andre Reliquier, men jeg har ingen af dem seet. Ligeoverfor denne Bygning har den nuværende Emir ladet opføre en liden Medresse, der imidlertid tager sig ud som en Stald ved Siden af et Palads.

2) Messchidi Timur (Timurs Moschee). Denne Moschee ligger ved

Stadens hdlige Side og har ved sin Størrelse og sine pragtfulde Forziringer med Kaschis (farvede Mursten) megen Lighed med Meadschidi Shah, som Abbas den Anden lod opføre i Isfahan, kun at Kuppelen er melondannet, hvilket ikke er Tilfældet i Persien. Koranindskriftene med forgyldte Shylsbogstaver ere, næstefter Skriftrækkene i Sultaniehs Ruiner, de smukkeste, jeg nogenstinde har seet.

3) Arken (Kastellet). Opgangen til Kastellet er temmelig steil, og selv bestaar det af en ydre og en indre Del, af hvilke hin indeholder Privatboliger og denne kun tjener Emiren til Opholdssted. Skjønt Paladset var blevet mig beskrevet som meget mærkværdigt, har jeg dog intet Mærkeligt fundet ved Stilen i denne almindelige, maaste neppe hundrede Aar gamle Bygning. Først viste man mig Emirens Bærelser, hvoriblandt det saakaldte Hyncehane, et Gemak, hvori Bæggene ere beklædte med Brudstykke af Speilglas, gjælder for et Verdens Underværk, men ikke havde nær saa meget Tiltrækkende for mig som det Num, man viste mig under Benævnelsen Talari Timur (Timurs Modtagelseshal). Det er en lang, smal Gaard med et bedækket Fortaag rundtom, og paa Forsiden sees den berømte Roktasch, d. e. grønne Sten, paa hvilken Emiren thronede, medens Vasallerne, der strømmede til fra alle Verdens Kanter for at bringe ham deres Hylsning, vare opstillede rundt omkring. Midt paa den arenaagtige Plads holdt tre Herolder til Hest for strax at overbringe Verdenserobreren's Ord til de ved den fjerneste Ende Staaende. Da Stenen er halvfemte Fod høi, maatte en Fange af fornem Værd tjene til Fodstammel. Paafaldende er det, at Sagnet lader denne mægtige Sten, der, foruden den nævnte Hvide,

har en Længde af ti og en Bredde af fire Fod, være bleven ført hertil fra Brusfa. Paa høire Side af Stenen er der i Væggen indmuret et Stykke Jern af Stikkelse som en halv Rokusnod, i hvilket en arabisk Indskrift med kuffiske Bogstaver er indgravet. Dette Stykke af Jern er ligeledes ført hertil fra Sultan Bajased Jildirims Skatkammer og skal have tjent en af Chaliferne til Amulet. Høit oppe paa Væggen ovenover Stenen saa jeg to med forgyldt Divaniskrift skrevne Fermaner, det ene fra Sultan Mahmud og det andet fra Sultan Abdulmedschid, som vare bleve sendte fra Stambul til Emir Said og Emir Nasrullah og indeholdt saavel Kuchati-Nama, d. e. den høitidelige Tilladelse til Bøn,*) som Indsættelsen i Embedet som Hofmundstjænt, hvis Overdragelse til Emirerne af Bochara stedse har været en vedtægtsmæssig Regel. De nuværende Emirer pleie kun ved deres Thronbestigelse at modtage Hylsningerne paa Roktasch, der ellers alene besøges af fromme Pilegrime, som, idet de læse tre Fasthaer, med særlig Andagt gnide Hovedet imod det paa det Sted, hvorfra deres hæderkronede Fyrsters Befalinger fordem gjensløde i det fjerneste Asien. I Samarqand taler man om Timur, som om Budstabet om hans Død først igaar var kommet fra Dtrar, og man spurgte mig som Dsmanki, med hvilke Følelser jeg gif til hans Grav, ved hvem vor Sultan havde lidt et saa skrækkeligt Nederlag.

4) Turbati Timur (Timurs Grav) ligger Endost for Byen og bestaar af et pynteligt Kapel, som er kronet med en pragtfuld Kuppel og omgivet af en

*) Næmlig til Frebagsbønnen, som enhver Sunnit kun kan forette efter Kalifen eller dennes Embudsmand.

Mur. Den temmelig høie Port har paa begge Sider to smaa Kupler, der ligne den store. Mellemrummet mellem Muren og Kapellet er besat med Træer og skal forestille en Have, men denne er for Tiden meget forsomt. Indgangen til Kapellet er mod Ost, og Forsiden vender overensstemmende med Reglerne mod Syd. Først kommer man ind i et Slags Forhal og derfra ind i det egentlige Kapel, der er ottekantet og holder ti smaa Skridt i Gjennemsnit. Midt under Kuppelen, altsaa paa Hæderspladsen, findes der to Gravsteder, hvis Hovedender vender mod Mekka. Paa dette ene ligger der en mørkegrøn, meget fin Sten, der er halvtredie Spænd bred, omtrent sex Fingre tyk og ti Spænd lang og skilt ad i to Dele.*) Dette er Timurs Grav, og i den anden, der er tilbæftet med en sort Sten af samme Længde og noget større Bredde, hviler Timurs Lærer, Mir Seid Berke, ved hvis Side den mægtige Emir af Taknemmelighed vilde begraves. Omkring disse to ligge flere større eller mindre Grave, som gjemme Emirens Sønner, Børn, Børnebørn og Børnebørns Børn, men, hvis jeg ikke tager feil, først senere ere bleve førte hertil fra forskjellige Dele af Byen. Gravskriberne ere affattede paa Arabisk og Persisk og uden særegne Titulaturer, ja endog Emirens er meget beskedent, kun er Familienavnet Røregen intetsteds udeladt.

Hvad det Indre af Kapellet angaar, da ere de yderst kunstfærdige Araber med deres rige Forgyldning og herlige

*) Om Aarsagen til Sønderbrydningen er der forskjellige Opgivener i Omstb, idet nogle sige, at den seierrige Kahir vilde lade Stenen hente til sig, men at den gik i Stykker undervejs, og Andre paastaa, at den fra Begyndelsen af har bestaaet af to Stykker og er en Forering fra en chine'sk (mongolsk) Bytinde.

Himmelblaa virkelig overraskende deilige, og det Indre af Mæsumes Fatmes Gravsted i Rom*) (Persien) kan kun give en svag Forestilling derom, uagtet dette er pragtfuldt udfyret, hint derimod kun beskedent smukt. Ved Hovedenden af Gravene staa to Kahlere (Vorde med to Floie, hvorpaa man i Osterreichene lægger de hellige Bøger), ved hvilke Mollaherne Dag og Nat skiftes til at læse Koranen, hvorfors de faa en god Vønning af Turbens Vakk (fromme Stiftelse). Disse og Mutemalien (Opfyndmanden) ere stedse bleve tagne blandt de nogaste Tatarer, og ogsaa nu var der nogle lys-haarede Opfyndmand. Da jeg besøgte Opfyndmanden, maatte jeg en hel Dag være hans Gæst, og som et Bevis paa sin Velvilje viste han mig det underjordiske eller egentlige Gravsted, hvilket, som han forsikrede mig, endog Indlændinger kun sjelden faa Lov til at se. Man kommer ned til det ad en lang, smal Trappe, som ligger bagved Indgangen og fører ind i et under Kapellet liggende Rum, der ikke alene er af samme Størrelse som dette, men alle Arabererne ere tillige de noiagtigste Efterligninger af dem ovenfor, ligesom ogsaa alle Gravene ligge i samme Orden som der, men er ikke saa talrige. Man paa-
staar, at store Statte ere skjulte i Timurs Grav, hvilket imidlertid strider mod Islams Love og derfor ikke er sandt. Ogsaa her staa et Kahlere, hvorpaa der ligger en paa Gazellehud skreven Koran i stor Folio. Efter hvad man fra flere Sider og fra paalidelig Rilde forsikrede mig, er dette Exemplar det samme, som

*) En Søster til Zmanen Nisa, der efter mange Bønner fik Tilladelse af Kaisen Mimmun til at besøge sin i Tus i Landflygtighed levende Broder. Paa Rejsen hørte hun i Rom, og hendes Gravsted, hvis Indre ingen Europæer har set før jeg, er et i Persien meget anset Balsaltsted.

Osman, Mohammeds Haandstriver og Eftermand i Kalifatet har skrevet. Timur bragte denne Relikvi med fra Sultan Bajaseds Skatkammer i Brussa, og siden den Tid holdes den skjult her som en hoist dyrebare Skat, da Bochara sikkert vilde blive angrebet af de muselmandske Hærskere, hvis de fik Nys om den.

Paa Turbens Fjerside, saaledes at den maa falde Enhver i Dinene, læses paa blaa Grund med hvide Bogstaver: „Opført af den ringe Abdullah, Mahmuds Son fra Isfahan.“ Narstallet har jeg ikke kunnet finde. Omtrent Hundrede Skridt fra denne Bygning er der nok en Kuppel i en simpel Stil, men temmelig gammel, hvor en af Timurs Yndlingshustruere, der ligeledes æres som Helgen, hviler. Hoit oppe paa Siden af Kuppelen hænger et Slags Bylde, der skal have indeholdt Muys Seadet (Haar af Profetens Stjæg) og alt i mange Aar forhindret den paa alle Sider retonede Kuppel fra at styrte sammen.

5) Medresser. Af disse ere nogle endnu beboede, andre derimod forladte og ville snart være Ruiner. Til de bedst vedligeholdte høre Medresjerne Schirudar og Tillakari, men som først ere opførte længe efter Timur. Den Sidstnævnte, der er meget rig paa Guldzirater og derfor kaldes Tillakari, d. e. den af Guld forfærdigede, er opført 1028 (1618) af en rig Kalmuk ved Navn Jelenkiosch, der gik over til Islam, og den Del af den, der kaldes Chanfa, er virkelig saa prægtig, at den kun overgaaes af Imam Rifas Moschee. Ligeoverfor denne ligger Medressen Mirza Ulugd, som Timurs Sonneson af samme Navn, den lidenskabelige Stjernethder, lod opføre 828 (1434), men som allerede 1113 (1701) var saa ødelagt, at Cellerne, for at jeg skal be-

skjæne mig af min Hjemmelmands Udtryk, beboedes af Ugler istedetfor af Læringer, og Dørene vare bedækkede med Spindelbæver istedetfor med Siltetepper. I denne Bygning fandtes det verdensberømte Observatorium, hvis Opførelse paabegyndtes 832 (1440) under Ledelse af Gajas ed-din Dschemschid, Muajin Raschani og den lærde Israelit Silah-ed-din Bagdadi og fuldendtes under Ali Ruschitschi. Næstefter det i Maraga under Selagu af den lærde Medschm ed-din opførte var dette Observatorium indtil vore Dage det andet og sidste i Asien. Man viste mig Stedet, hvor det havde ligget, men jeg kunde kun opdage saa Spor af det.

Disse tre Medresser danne Samarkands Hovedplads eller Registan, der vel er mindre end den i Bochara, men ligeledes er fuld af Boder og en uop-hørligt surrende Mængde.

Langt fra disse og tæt ved Dervase Bochara ligger Ruinerne af den i sin Tid virkelig storartede Medresse Hanym, hvilken en kinesisk Fyrstinde, som var gift med Timur, lod opføre for sine egne Benge og som ifølge Sagnet skal have huset tusinde Læringer, af hvilke enhver fik en Karpenge af hundrede Tilla af Vaksen. Dette Tal kan maaste nok være osterlandsk, men Ruinerne, hvoraf tre Mure og den over hundrede Fod høie Hovedbygning (Pischat) endnu ere tilbage, bære Vidnesbyrd om den tidligere Glands. Hovedbygningen med dens Taarne og mesterlige Portal er helt bedækket med Jordmosaik, hvis Farver er usorigneligt deilige, og derhos er Sammensætningen saa fast, at jeg kun med ubeskrivelig Moie kunde faa et Blomsterbæger hugget af, af hvilket jeg kun kunde bevare den indvendige, af tre, inden i hinanden lagte Blade bestaaende Knop uskadt. Sjøndt Dø-

læggelsen drives med Iver, findes dog i det Indre, hvor de til Tcholand og Kar-schi fjørende Reisevogne nu for Tiden have taget Stade, endnu Moscheen med det undergjørende, kjæmpestore Kable, og Samarfanderne maa endnu i mange Aartier rive ned og hugge om, førend de kunne faa Alt tilintetgjort.

Foruden de nævnte Mindesmærker gives der endvidere enkelte Taarne og kuppeldannede Bygninger, som ere et Bærf af foregaaende Aarhundreder. Jeg har saa vidt muligt undersøgt dem alle, men trods alle mine Bestræbelser ikke kunnet opdage noget Spor af hin berømte græske og armeniske Bogsamling, som den seierlige Timur ifølge et almindeligt udbredt Sagn skal have slæbt med sig til Samarland for at smykke sin Hovedstad med den. Fabelen, thi for en saadan maa jeg erklære den, er udsprungen af en overdreven Fædrelandskjærlighed af en armenisk Prest ved Navn Hadschator, der vil være kommen fra Kabul til Samarland og have opdaget store Folanter lænkede ved svære Kjæder i Taarne, i hvilke ingen Muselmand vovede at træde ind af Frygt for Dschiner (Mander). Senere er denne Fabel, hvis jeg ikke tager feil, bleven bearbejdet af en fransk Videnskabsmand i en „Armiernes Historie“, og da vi Europæere ligesaa gjerne som Østerlænderne vilde lege med enhver i hemmelighedsfuld Dunkelhed indhyllet Ting, antog man, d. v. s. vore Oldgranskere, at den asiatiske Verdensformer havde ladet nogle hundrede, med græske og armeniske Haandskrifter belæssede Muldyr gjøre hundrede og tyve Dagerejser til hans Hovedstad, for at hans Tatarer skulde lære Sprog og Historie.

Ligesom vi derfor ikke kunne tro paa Bogsamlingens Tilværelse, saaledes maa vi ogsaa bestemt modsigte den Paaastand,

som tillægger Bygningsmindesmærkerne i Samarland et chineesisk Præg. Chinas politiske Grændser ere vel kun ti, men det egentlige China tresindstyve Dagsrejser borte, og Enhver, der har den fjerneste Forestilling om det chineesiske Riges Grændseafspærring, vil let indse, hvor lidet Chineseerne kunne have tilfæles med disse Stofmohammedanere, der selv ere Separatister.

Indskriften paa Forsiden af Timurs Grav, hvormed ogsaa de øvrige Mindesmærker i Samarland stemme mere eller mindre overens i Stil og Udsmykning, viser tydeligt, at Mestrene have været Persere, og man behøver kun at sammenligne disse Mindesmærker med dem i Herat, Meshed og Isfahan for at se, at Kunsten er persisk.

Saa meget om det gamle og historiske Samarland. Den nye By, hvis Ringmur ligger næsten en halv Mil fra den gamle Murs Ruiner,*) har sex Porte og nogle fra gammel Tid stammende Bazarer, hvor de berømte Læderarbejde og de smagfuldt forarbejdede Træsadler, hvis Emaille vilde gjøre endog en europæisk Mester Vre, blive salbudne. Medens jeg opholdt mig i Timurs Stad, var Trængslen stedse stor saavel i Bazarerne, som paa de offentlige Pladse og i Gaderne, fordi Alt var fuldt af de fra Felttoget tilbagevendende Tropper, men Indbyggernes sædvanlige Antal overstiger neppe 15—20,000, af hvilke to Trediedele ere Osbeger og en

*) Det kan være muligt, at disse Ruiner kun betegne Fortædernes Grændser; thi R. G. de Glosjo, som 1403 deltog i en Sendelse til Timurs Hof, fortæller (som det kan sees af G. R. Warthams Oversettelse Side 172), at Kastellet laa ved den ene Ende af Byen, altsaa der, hvor det nu ligger. Mellemrummet mellem de omtalte Murruiner, der tilige have en dyb Grav, kan vel have været beboet, men ikke have hørt til Byen.

Trediedel Tadschiker. Emiren, der egentlig opholder sig i Bucharra, pleier hver Sommer at tilbringe to til tre Maaneder her, fordi Samarqand ligger høiere og virkelig har klimatiske Fortrin. Medens der i Bucharra herskede en trykrende Hede, fandt jeg det ret behageligt i Samarqand, kun var Vandet, som man roste for mig som Abi-Hajat (Ambrosia), yderst slet. Fortrinlig smukt er Balsaris- og tillige Forlystelsesstedet Dehbid (de ti Piletræer), som ligger en halv Mil fra Samarqand hinsides Seresschan og beboedes af den her høiende, 949 (1542) afdøde Mahdun N'asams Efterkommere, der have et smukt Ghanka (Kloster) og vise Pilegrimene megen Gjestfrihed. Vel ligger Dehbid noget høiere end Samarqand, men det bliver dog paafaldende, at jeg her saa Morbar midt i August; i den store Ude, som Nefr Divanbegi lod plante 1632 til Gæde for den nævnte Helgen, fandt jeg det kjoligt endog om Middagen. Paa Veien til Dehbid viste man mig det Sted, hvor det berømte Begi-Tschinaran, d. e. Poppeltræhaven, laa; Ruinerne betegnede Pladsen, hvor Paladset havde staaet, men af Træerne var der ikke et eneste tilbage.

Om vi end ikke kunne være enige med Mellemasiaterne, som endnu stedse anvende Udtrykket: „det Paradiset lignende Samarqand“ paa de nuværende Ruiner, maa vi dog være retfærdige og i Betragtning af dens Veliggenhed og yppige Plantevært kalde Mellemasiens gamle Hovedstad den smukkeste By i Turkestan. Vel looprises Chofand og Namengan stærkere af de Jndfødtte, men vi maa først se disse Byer, forend vi tilkjende dem Skjønhedens Palme.

Da jeg havde opholdt mig otte Dage i Samarqand, blev det besluttet, at jeg skulde vende tilbage til det fjerne Vesten

ad den tidligere ommeldte Wei. Vel vilde Hadschi Bilal tage mig med til Aksu og lovede at sende mig enten over Ferkend, Tibet og Kaschmir til Mekka, eller, hvis Nykken var god, over Komul til Bidsching (Peking), men Hadschi Salih fraraadede mig det, idet han be- raabte sig paa den store Afstand og de altfor faa Penge, jeg havde til min Raadighed. „Til Aksu, ja maaske til Komul“, sagde han, „kunde Du nok reise; thi saa langt findes der Muselmænd og Brødre, som vilde vise Dig stor Gæde som en Derwisch fra Kum; men hinsides er Alt fuldt af sorte Vantroende, som vel ikke ville lægge Dig Hindringer i Veien, men heller ikke ville give Dig Noget, drager Du over Tibet, kan Du maaske træffe Reisesjæller fra Kaschgar og Ferkend, men jeg tør ikke paatage mig Ansvar for nu at tage Dig med til Chofand, hvor Krigen har bragt Alt i den største Uorden. Chofand maa Du se; kom derhen, naar det er blevet roligt, men for Dieblisset er det bedst, at Du vender over Herat tilbage til Teheran i Selskab med de Reisesjæller, vi have fundet til Dig.“

Skjønt disse min ædle Vens Ord vare mig indlysende, skjæmpede jeg dog endnu nogle Timer med min Beslutning. En Reise tillands til Peking gennem Tatarecnes, Kirgisernes, Kalmyskernes, Mongolernes og Chinesernes oprindelige Hjem paa en Wei, som ikke engang Marco Polo havde vovet at betræde, var i Sandhed storartet; men Maadeholdets Stemme hvædede til mig: Forelobig nok. Jeg fastede et Blik paa den Strækning, jeg havde gennemreist her- til, saa, at jeg hverken hvad Weiens Længde eller hvad Udforselsmaaden angik havde havt nogen Forgjænger og sagde til mig selv, at det vilde være urigtigt at opofre mine allerede vundne Gr-

faringer, om de end vare nok saa ringe, for et farligt og usikkert Maal. Jeg er først etogtredive Aar gammel, tænkte jeg; hvad der ikke er steet kan endnu ske, men nu skal der vendes om; Hadjschi Bilal bebreidede mig spøgende min Mangel paa Mod, og den europæiske Læser vil maasse være enig med ham, men stedlige Erfaringer havde lært mig, at det tyrkiske Ordsprog: „Hellere Wegget idag, end Hønen imorgen“, idetmindste ikke her burde foragtes.

Jeg havde allerede fuldt op at gjøre med Forberedelserne til min Afreise, da Emiren holdt sit Triumfsindtog, der var blevet bebudet nogle Dage iforveien og havde forsamlet store Hobe af Menneſter paa Registan, men ikke udmærkede sig ved nogen særlig Pragt. Optøget aabnedes af en tohundredes Serbaser, der havde hængt noget Lædertoi uden paa den plumpe bochariotiske Dragt og derfor kaldtes regulære Tropper; langt bagefter dem kom Ryttene med Faner og Rjedelpauker, og Emir Moſaffar-ed-din og hans høiere Embedsmænd, der omgave ham, saa med sine snehvide Turbaner og regnbuefarvede, vide Klædningsstykker og Silketoi snarere ud som Fruentimmerchoret i Operaen „Rebutadnezar“, end som en Hob tatariske Krigere, og kun fulgte, hvoriblandt adskillige Kiptſchaker med de oprindelige mongolske Træk og sine Buer, Pile og Skjolde, især faldt i Dinene, mindede mig om Turkeſtan. Den Dag. Indtoget fandt Sted, gav Emiren en Folkefeſt, ved hvilken Leilighed der paa Registan opstilledes flere Hjempeſtore Rjedler, hvor en „fyrſtelig Bilau“, beſtaaende af en Sæl Kis, tre ſonderhuggede Faar, en ſtor Pande med Faaretalg, hvoraf man hos os kunde have ſtøbt fem Pund Uds, og en liden Sæl Roer bleve kogte. Da man uddelte med rund Haand, blev der ſpiſt og drukket dygtigt.

Dagen efter kundgjordes der Ars eller offentlig Aludients, hvilken Leilighed jeg benyttede til i Selſkab med mine Staldbrødre at fremſtille mig for Emiren, men blev meget forundret over, at vi, da vi traadte ind i den indre Ark, ſtandedes af en Mehrem, ſom tilkjendegav, at Bademleten (Majeſtæten) onſkede at ſe mig alene uden mine Ledſagere. Ikke alene jeg, men ogsaa mine Venner, fattede Miſtanke, men jeg fulgte med Mehremen, og efterat man havde ladet mig vente en Time, fortes jeg ind i et af de Værelſer, jeg tidligere havde ſeet og ſaa der Emiren ligge paa en Madras af rødt Klæde, omgivet af Skriſter og Bøger. Jeg fattede mig hurtigt, foredrog en lille Sure med den ſædvanlige Bøn for Herſterens Velvære og ſatte mig, efterat have ſagt Amen, hvilket Emiren iſtemte, tæt ved ham, uden at have ſaaet Tilladelse dertil. Min driſtige Udſærd, der forøvrigt ſtemte overens med min Derwiſchrolle, overraskede Emiren, der ſaa viſt paa mig, ſom om han vilde ſætte mig, der ved lang Dvælle havde glemmt, hvad det var at rødme, i Forlegenhed, og ſagde:

„Hadjschi, efter hvad jeg hører, kommer Du fra Kum for at beſøge Bahaed-dins og andre af Turkeſtans Helliges Grave.“

„Ja, Tachſir“ (min Herre), „og til lige for at kunne vederbøge mig ved Din velſignede Skjonhed“ (Dſchemali mubarek, det ſædvanlige Hoſſlighedsudtryk).

„Beſynderligt! Og Du har intet andet Dimed med at komme fra ſaa fjerne Lande?“

„Nei, Tachſir; det har ſtedſe været mit inderligſte Naſte at ſe det ædle Bochara og det fortryllende Samarkand, paa hvis hellige Jordbund man, ſom Scheich Dſchelal ſiger, ſnarere burde

gaa med Hovedet, end med Fødderne. Forøvrigt har jeg intet Andet at varetage og streifer allerede i lang Tid om i Verden som Dschihangeschte" (Verdensvandreren).

„Hvad, Du med Din halte Fod en Dschihangeschte? Det var i Sandhed paafaldende.“

„Gid jeg blive Dit Dffer" (hvad der svarer til vort „undskyld") „Tachfir, Din berømmelige Stammefader*) (Fred være med ham!) havde jo det samme Lyde og var endog Dschihangir" (Verdenserobreren).

Dette Svar behagede Emiren, og han spurgte mig om min Reise og hvilket Indtryk Bochara og Samarqand havde gjort paa mig, og mine Ytringer, som jeg stedse bestræbte mig for at udpynte med persiske Vers og Koransteder, gjorde et godt Indtryk paa ham, der selv er Mollah og temmelig godt forstaar Arabisk. Han lod mig give en Serpay**) og tredive Tenge og affærdigede mig med Befaling om at besøge ham nok en Gang i Bochara, men da den fyrstelige Gave var bleven mig overrakt, løb jeg som en Besat til mine Venner, der ikke blev lidet glade over mit Held. Efter hvad jeg hørte og ansaa for rimeligt, havde Rahmet Bi aflagt en tvetydig Beretning om mig, hvorfor Emiren modtog mig med Mistro, og at jeg overvandt denne, kan jeg ene og alene tilskrive min heldige Tungefærdighed. Det latinske Ordssprog: „Quot linguas calles, tot homines vales“,***)

*) Timur, fra hvem de nuværende Emirer af Bochara falskeligen udlede sin Slægt, var som bekendt halt, hvorfor hans Fienber talte ham Timur lenk (Tamerlan).

**) Egentlig Ser ta pay, d. e. fra Hoved til Fod, en Klædning, der bestaar af Turban, Dvertjole, Belte og Støvler.

***) Jo flere Sprog du forstaar, desto mere gjælder du. Arab.

flod for mit Vedkommende her fuldkommen sin Prove.

Efter dette Dptrin raadede mine Venner mig til skyndsomt at forlade Samarqand og, uden engang at opholde mig i Karschi, saa snart som muligt at komme over paa den anden Side af Drusfloden, hvor jeg blandt de gjæstfrie Erjari-Turkmaner kunde oppebie den til Herat dragende Karavanes Ankomst. Skilmisshens Time var slaaet; men jeg føler, at min Ben er for svag til at give Læseren et tro Billede af dette smertelige Dptrin mellem mig og mine ikke mindre bevægede adle Venner. I sex Maaneder havde vi delt de største Farer, hvormed vi trueedes af Drænen, Røvere og Elementerne; intet Under derfor, at enhver Forskjel i Stand, Alder og Nationalitet forsvandt, og at vi betragtede os som en eneste Familie. Adskillelsen var i vore Dine det samme som Død, og hvorledes kunde det være anderledes i disse Egne, hvor et Gjenstyn næsten hører til Umulighederne? Mit Hjerte var bristefærdigt ved Tanken om, at jeg ikke turde betro disse mine bedste Venner, dem, hvem jeg skyldte mit Liv, min Hemmelighed og ligeledes maatte stufte dem. Jeg gjorde en Tilnærmelse dertil, vilde forsøge paa det, men Religions-sværmeriet, der ikke heller er ubekendt i det dannede Europa, udøver en skrækelig Indskyldelse paa Islamitterne. Tilstaaelse om min Gjerning, der ifølge Mohammeds Love maatte betragtes som en Dødsynd,*) havde maaske ikke strax sprængt alle Venskabssbaand; men hvor bitter, hvor skrækeligt bitter vilde Nabensbarelserne ikke have været for den oprigtigt religiøse Hadshi Salih! Nei, jeg vilde forsaaene ham for denne Kummer, jeg vilde ikke være utafnemmelig og hellere

*) Man havde maattet stene mig ihjel som Murtab, d. e. Strafalden.

lade ham blive i hans lykkelige Uvidenhed.

Efterat mine Staldbrødre havde overgivet og anbefalet mig, saaledes som man kun kan anbefale det Kjæreste, man eier, en Broder eller en Son, til nogle Pilegrime, jeg skulde følge med til Mekka, ledsagede de mig efter Solens Nedgang udenfor Stadsporten, hvor de af de nye Rejsefæller til Karschi leiede Vogne ventede paa os. Jeg græd som et Barn,

da jeg løsrev mig fra de sidste Omfavnelser og satte mig op paa Vognen, og mine Venner vare ligeledes badede i Taarer og bleve længe staaende paa samme Sted, opløstende Hænderne mod Himlen for at nedbede Allahs Belsigelse over mig paa min lange Vej. Jeg vendte mig flere Gange om, men snart forsvandt de, og jeg saa kun Samarlands Rupler ved den oppgaende Maanes Skjær. (Mere).

Forforskjellige Osorters Alkoholsstyrke m. m.

Et ældre Nummer af det norske Tidsskrift „Naturen“ indeholder følgende Notitser som Svar paa et indsendt Spørgsmaal om det norske Bayersk Forhold til andre Landes Osorter, angivelig efter Prof. Waages Opgaver i Polyteknisk Tidsskrift for 1879, Side 68: „I 1877 bryggedes i München (Bayern) 12 Millioner Hektoliter O; deraf var 60 Procent „Schendbier“ med Alkoholgehalt 2,9 Procent, 33 Procent Lagerbier med 3,55 Procent og 6,7 Procent andre Sorter med 4,25 Procent Alkohol. Den gennemsnitlige Alkoholgehalt bliver altsaa 3,2 Procent, idet der naturligvis maa tages Hensyn til de relative Mængder af de forskjellige Osorter.

I Kristiania bryggedes 20,500 Hektoliter. Deraf var den overveiende Mængde (88 Procent) Bayerisk med 4,3 Procent Alkohol, Resten var Sodtol med 2,2 Procent. Den gennemsnitlige Alkoholgehalt for Kristiania bliver altsaa 4,08 Procent. Münchener-Olets Alkoholgehalt maatte selvfølgelig forøges med 25 Procent for at blive ligesaa stærkt som Kristiania-Olet. En Procent Al-

kohol for Kristiania Oproduktion svarer omtrent til en halv Million Porter almindeligt Brændevin.“

I Forbindelse hermed skal vi om det amerikanske O meddele følgende Notitser efter Rev. W. H. Daniels's Verk „Temperance-Reform“ (Hitchcock & Walden, Cincinnati, Chicago & St. Louis, 1878): „Alkoholsstyrken i Lagerbier, Ale og Porter varierer fra 4 til 7 Procent. Ville vi efter denne Opgave beregne, hvormeget Alkohol der i Olet driffes i et Aar i de Forenede Stater, saa finde vi, at 9 Millioner Tønder O, der i Gjennemsnit indeholde 5½ Procent Alkohol, give 495,000 Tønder eller 23,850,000 Galloner Alkohol. Whisky indeholder fra 40 til 50 Procent Alkohol; 10 „Pints“ Lagerbier eller 7 „Pints“ Ale indeholder altsaa den samme Kvantitet Alkohol som 1 Pint af „Gammel Bourbon“ Whisky, og 1 Pint eller 2 Glas Lagerbier saameget som en halv „Gill“ — omtrent en almindelig Dram Whisky; deraf kommer det, at ikke saa af dem, som pleie at drikke O, blive berusede deraf.“

Et andet Verk, betitlet „Our wasted

Resources“ af William Hargreaves, M. D. (New York, The National Temperance Society etc. 1880), angiver den gjennemsnitlige Alkoholstyrke af amerikanske Malt-Drifte til 5 Procent. I alle disse Opgaver gaar man naturligvis ud fra, at de nævnte Drikkevarer ere i Udsalget, hvad de udgive sig for. Men at det, som sælges under Navn af Whisky, Vin og Al, ofte er i høj Grad forfalsket, tildels med giftige Substantier, kan vel anses for afgjort. Meget ofte skal det Hele ikke være andet end Destillater. En engelsk Gentleman forstfede os forleden Dag, at der i London alene driftes mere „Portvin“ end der avles i hele Portugal, og Amerikanerne staa ikke tilbage for sine Stammefrænder i deslige merkantile Kunster. Hvorledes der ved

giftige Forfalskninger spilles med mange Menneskers Helbred og Liv, det faar man en Ide om, naar man af Destillatørernes Haandbøger ser, hvilke Stoffe der bruges til Frembringelsen af de forskellige berusende Drikkevarer. Rev. James B. Dunn har udgivet en Afhandling, „The Adulteration of Liquors with a description of the poisons used in their manufacture“ (Nat. Temperance-Society, 58 Reade Street, New York), som turde være værd at gjøre sig bekendt med.

Til bedre Forstaelse skal vi bemærke, at en „Liter“ er lidt over en norsk Pot. En Korntønde regnes nu i Norge lig 139 Liter, en Fiske tønde lig 116, et Anker lig 38½ og en Skjæppe lig 17,4 Liter.

Den Ugifte.

(Fortælling af Marie Mathusius.)

(Fortsættelse.)

En Eftermiddag gik jeg for første Gang og gæste alene ind i Mäggeburgs Have; jeg var sikker paa ikke at træffe Nogen der. Jeg satte mig paa en Bænk under et gammelt Lindetræ, foran mig laa en stor Græsplan og bag ved den Slottet. Bladene paa de omgivende Buske hang slappe og støvede, og den hede Sommerluft indhyllede Alt i en vis graa Taage. Dertil kom Slottet med de lukkede Jalusier og foran det enkelte Grupper af Geranier og Stedmodersblomster i det stille Solskin — Alt forekom mig ligesaa øde og forladt, som jeg selv var; jeg lænede mig til det gamle Lindetræ og græd bitterlig. Min glade Ungdom, de Aar, hvori jeg vorede op med Fryd og lyse Forhaabninger i

mit Hjerte, stod for min Erindring. Alt var forbi, jeg stod ved Grændsen og skulde sige alt dette Farvel uden at have noget Maal eller nogen Udfigt for Fremtiden. Hvad skulde der blive af mit varme, hjærlighedsjægende Hjerte? Et langt, ensomt Liv kunde det ikke taale nei, det var umuligt. Hvorfor var Elisabeth og Eugenie lykkeligere end jeg? Havde de mere fortjent det end jeg? Jeg tænkte paa den Tid, da jeg blev kjendt med Arnold og Hr. v. Hartwig, og erindrede mange alvorlige Samtaler. Den gode Gud opfylder enten vore oprigtige Bønner, eller han skjænker Hengivenhed i hans Villie, havde Hr. v. Hartwig sagt, og da jeg fandt dette umenneskelig tungt, føiede han til: ja,

visjelig for det gamle Hjerte, vi maa først bede om et nyt. Jeg foldede uvilkaarlig Hænderne og saa opad, jeg manglede Ord, men jeg bad for første Gang i mit Liv, ikke om Rykke og Anseelse i Verden, men om et nyt Hjerte. Mine Taarer flød heftigere, jeg næsten skjælvede. O! du Herre hist oppe, jeg staar jo ligesom foran en fast Væg, jeg tjender ikke til noget Troesliv, jeg ser Intet, jeg hører og føler Intet og ved heller ikke, hvorledes det skal blive anderledes med mig — har jeg da været gudløs og ond? jeg ved kun, at jeg er ulykkelig. O Herre! jeg ved, at Du er en almægtig Gud, skal jeg ikke være ulykkelig, saa giv mig da et hengivent Hjerte, giv mig et nyt Hjerte. Du kan gjøre de Blinde seende, de Døde hørende, gjør med mig, hvad Du vil.

Jeg sad endnu længe henskunken i saadanne Tanker, jeg forsøgte ogsaa at udgrunde, hvorfor de saafaldte troende Folk vare anderledes end Verdensmændene, hvorfor de kunne føle sig lykkelige indenfor de trange, selvoptrukne Grændser, som forekommer Verden saa ubekvemme. Det blev mig temmelig dunkelt. Det Eneste, som jeg forstod i deres Liv, var, at de oprigtigt bestræbte sig for at have de ti Guds Bud i Hjertet og for Dinene, og at deres Tryghed bestod deri, samt at de fandt Glæde i at læse og forske i den hellige Skrift. At Arnold i sin sidste Prædiken sagde, at vi først maatte bede inderlig og anraabe den Hellig-Aand om Dplysning under denne Forstning, var mig atter fremmedt og uforstaaeligt. Men jeg vil forsøge det, sagde jeg sukken, der er jo saa meget Underbart i Verden, selv i vort eget Hjerte er der saa meget, som vi ikke forstaa, maaste kan jeg trænge igjennem Muren.

Denne Beslutning at have de ti Guds

Bud for Dinene og i Hjertet og daglig at læse i den hellige Skrift, gav mit arme, holdningsløse Liv et fast Støttepunkt.

Da jeg vendte tilbage fra min Vandring, fandt jeg mine Paarørende i Haven, Tante sølte sig meget angreben af den stærke Hede og frøgtede for, at hun vilde faa sin Hovedpine den følgende Morgen. Til Aftensmaaltidet, da Arnold sædvanligvis var vor Gæst, kom istedetfor ham kun hans Søster og fortalte, at han igjen var hos en Doende.

Allerede igjen, sagde Tante Adeldgunde.

Herren synes at ville sende os en tung Provetid, tyrede Arnolds Søster paa sin sædvanlige høitidelige Maade, tre Personer er allerede bortrevne af Nervefeber, og mange ere i de sidste Dage blevene syge, i Morges lagde vor Nabo og hans Datter sig paa Sygeleiet.

Hendes Ord lod saa ulykkespaende at vi Alle uvilkaarlig blede forstrækkede. Tante sukken dybt og sagde: Men for Alt i Verden, hvad siger De, Nervefeber er jo smitsom!

Ja, i Særdeleshed naar den optræder saa ondartet som hos os, svarede Arnolds Søster.

Vi Andre vare snart koinne til os selv efter vor lille Skræk, vi beroligede Tante, vi vare slet ikke hange, Nervefeberen havde allerede oftere været i Landskhyen, men derfor var den dog ikke endnu kommen os nærmere. Tante lod sig ogsaa berolige, men Arnold skulde imorgen gide hende det Løfte, at han ikke maatte besøge de Syge for ikke at bringe Sygdomsstoffet ind i Huset.

Den følgende Morgen laa hun af sin sædvanlige Hovedpine, og jeg blev ovenpaa for at holde hende med Selskab; hun meddelte mig nu, at Luften i Muggedorf iaar ikke var saa god for hende,

og at hun vilde reise snarest muligt. At jeg fulgte med hende, forstod sig af sig selv, jeg havde endnu aldrig tvivlet derpaa, og dog havde jeg nu Betænk- lighed. Hvorledes skulde det da gaa med mine gode Forsætter? — Men ere disse Forsætter udførlige, foiede jeg modløs til — jeg havde jo netop Bibelen lig- gende for mig og havde læst i Johannes Evangelium, jeg fandt det godt og sjønt, men jeg sølte ingen Virkning paa min Sindstemning, jeg sølte mig ikke trostet. Det gaar ikke saa let at vende et Hjerte, som har tilhørt Verden, til Herren, det skulde først koste endnu mere Kamp. — Jeg haabede, at Livet hos Tante idet- mindste vilde adspredde mig, og var det dog ikke endnu muligt at gjøre min Lykke der? Jeg blev først 24 Aar i November, jeg var i Grunden en Taabe, dersom jeg allerede nu vilde opgive alt Haab. Fra det Dieblif, da denne Tanke opsteg hos mig, da jeg atter be- gyndte at bygge nye Luftflotte, sølte jeg mig trostet, og jeg aftalte med Tante at afreise saa snart som muligt; kun on- skede jeg i Forveien at se min Broder Frits, som var Huslærer paa et fjernt- liggende Sted og som i disse Dage blev ventet Hjem i Besøg.

Tantes heftige Hovedpine var vistnok aftenen, men dog var hun i flere Dage ikke ganske fri derfor. Da Frits var kommen, blev hun om Aftenen nede i Dagligstuen, men sølte sig den følgende Morgen langt værre og kunde ikke for- lade Sengen. Mama fandt Sagen be- tænkkelig, Lægen blev tilkaldt og erklærede det for en begyndende Nervefeber. Tina var saa ude af sig selv, at hun blev ude- luftet fra al Sygepleie; men heller ikke Elisabeth og jeg maatte komme ind i Sygeværelset, Mama og Lotte overtog Pleien alene. Jeg sad timevis i det nærmeste Værelse for at være i Nærheden

og hente de nødvendige Ting, det var mig ogsaa altfor tungt stadig at være sammen med Arnold, Frits og Elisabeth. Naar jeg sad her ganske alene, tog jeg ofte hemmelig Bibelen i Haanden, jeg vilde ikke opgive at finde min Lykke deri, omendstjønt jeg var mat og modløs. Tantes Dod forekom mig vis, jeg saa deri en Guds Tilstiftelse for at rive mig løs fra Verden og en ulykkelig Lykke; jeg skulde blive her, og jeg foiede mig sukkende deri. Frits var nu min- dre ubehændig i sin Dngang med mig, han var saa elskværdig og broderlig, at det rørte mit Hjerte. En Dag sagde han i en fortrolig Samtale, at Arnold og Elisabeth har mig paa sine Bonner, og at han alvorlig havde sluttet sig til dem. Jeg taug, men det var mig næ- sten uhyggeligt at høre det, det forekom mig, som om jeg ikke længer var fri, men sølte mig tvungen under Indflydelsen af en fremmed Magt.

Naar jeg paa Mamas Opfordring deltog i mine Søstendes Spadserture, sølte jeg mig ilde tilmode. En Dag sad vi sammen ved den hedenste Grav- houg. Rundt omkring os blomstrede den rosenrøde Lyng, Bøgene glindsede, og over os hvælvede Himlen sig høi og blaa. En mosbegroet Sten gav Arnold Anledning til at tale om, hvilken Under- verden den lille, tilspyneladende ubejnde- lige Moseskov var. Frits og Elisabeth islemte. De talte endnu mere om Jor- dens Skjønhed og det salige Haab om en endnu langt skjønnere ny Jord og en ny Himmel. Denne Tids Videlser kunne ikke agtes imod den Herlighed, som skal aabenbares paa os. De sang skjønne Sange derved og vare umiskjendelig saa lykkelige. Det forekom mig, som om jeg hørte tale om en herlig Have, hvor vidunderlige Moser blomstrede og krystal- klare Bilder rislede, hvor Fuglesang og

lislige Sange lod, og alt var saa uudsigeligt deilig; men jeg stod tilbage foran en Mur saa høi, at mine Dine ikke naaede derover, og der var intet Haab for mig om at trænge ind. O! om jeg nu havde haft Mod til at tale ud og lytte til trofaste Raad. Men jeg bluedes, jeg taug, jeg smilte, var venlig, og det var naturligt, at man holdt mig for kold og hovmodig som for.

Tante blev bedre, atter aandede jeg lettere, jeg anede ei, hvilken Ulykke der nu skulde følge. Efter nogle Dage blev Lotte syg, kort efter Mama. Vi skulde miste dem begge, Mama døde før Lotte. Jeg var saa bedøvet af Smerten, at jeg neppe ved noget om disse Dage. Arnold, Frits og Hr. v. Hartwig bestræbte sig kærtligt for at opretholde og støtte mig; de sølte, at jeg mest trængte til det, og at jeg havde tabt mest. Lægen frygtede for, at ogsaa jeg vilde faa Nervefeber, Thesus havde nu fuldstændig udvillet sig i Landsbhen, ogsaa paa Slottet Mäggeburg og i dets saa Arbeidsboliger saa det sørgeligt ud. Jeg var i stor Sjelsuro. Jeg sagde Intet om mine Kvaler, men selv om Dagen kunde jeg ikke være alene, og naar jeg var i Nærheden af nogen af mine Kjære, søvnedes jeg ind af Udmattelse. Elisabeth var mig en Gaade, hun var rolig og hengiven, saa fuld af Kjærlighed for mig og for begge de yngre Søskende, ja hun drog Omsorg for den hele Husholdning. Jeg sagde vistnok til mig selv: Elisabeth har tabt mindst, hun var med sit Hjerte, ja med sit hele Liv løsrevet fra Fædrenehuset, Arnold var for hende alereede mer end Moder; men jeg maatte ogsaa tilstaa for mig selv, at der endnu var noget Andet, som skænkede hende Kraft, Trost og Freidighed. Hun sølte sig ikke saaledes adskilt fra de Døde, for hende var det ikke Dødens uhyggelige,

hemmelighedsfulde Magt, som pludselig var trængt ind i vort fredelige Familieliv, det var Herren, den kærtligste og mest trofaste Beskytter og Bevogter af vor Lykke og Salighed; hun var fuldt overbevist om, at det kun var hans kærtlige Haand, som havde fort dette Kors over os, og Moder og Tante vare jo salige, de vare bortrykkede fra al Mod og Noie, de vare nu histoppe i den himmelske Herlighed. Hun kunde tale saa smukt derom, og jeg horte det saa gierne, naar Arnold, Frits og Hr. v. Hartwig istennte med hende; jeg sølte en stærk Overbevisning om, at de ikke levede i en sværmerisk, selvskabt Verden — nei, den kunde ikke bestaa i Mod og Dod, jeg sølte, at de levede i Sandheden, og der kom undertiden over mig en Ænelse om Troeslivets Kraft og Rigdom. Men jeg stod dog endnu stedse foran Muren.

Kort før Mama døde, havde hun og Lotte nydt den hellige Nadvere. Mama var endnu ved fuld Bevidsthed, hun tog ogsaa Afsted med os og velsignede os, for mig syntes hendes Kjærlighed og Betyrning at være størst, hun trykkede mig saa inderlig til sit Hjerte og lovede mig Fred og Salighed. Vi traadte ogsaa ind i Siderørselset til Lotte under den hellige Handling, hun levede endnu ikke saa fuldstændigt som Moder i Troens fulde Forvisning, men hun udtalte med saa megen Ydmyghed Syndsbejdelsen, hun vilde saa helt og holdent fortroste sig paa sin Forlofelses Naade, at Herren visstnok ikke har negtet hende den sidstkomne Arbeiders Naadelsen. For mig vare begge disse Dødsleier en ny Magt, som arbejdede paa min Sjæl, uden at jeg endnu ret søgte at forstaa det.

Da de første Sorgedage vare forbi, og jeg var kommet mig noget af min legemlige Svaghed, raad slog vi i Fællesskab om, hvad der nu skulde blive af

os Børn. Fru v. Hartwig, som havde bistaaet os med Raad og Daad i vor Trængsel, omdødsfjoni hun stedse mere maatte personlig opholde sig i sin hjælpløse Mands Nærhed, var Hovedpersonen ved denne Raadslagning. Elisabeth og jeg skulde tilbringe Vinteren hos hende, Mina skulde komme til Arnold og hans Søster og Carl, ved Frits's Hjelp, i en Pension (i: Kossifsole, boarding-school). Elisabeth's Bryllup var udsat til den følgende Vaar, og jeg skulde da følge med til Præstegaarden. Dette broderlige Tilbud af Arnold gjorde mig vel godt, men det var mig umuligt at antage det. Jeg vilde blot være en Børde for dem og virke forstyrrende paa deres Lykke. Mina var endnu kun et halvt Barn, i Grunden uddannet af Arnold, og hun var, trods sin brunette Herkomst, bleven en inderlig fordringsfri Pige, som passede ret godt i den unge Husholdning, og da Arnolds Søster reisste tilbage til sin Moder, kunde hun ogsaa være Elisabeth til god Hjelp. Min eneste Tilflugt var Tante Udelgunde, min Flytning til hende forekom mig vel som en Forvisning fra Hjemmet og fra hære Menneſter, men jeg haabede i min Indbildning, at Livet der vilde være mig lettere end her. Tante var afreist paa Mamas Dødsdag og havde allerede dengang taget det Løfte af mig, at jeg snart skulde følge efter. Derved skulde det blive. Mine Søstende indvilgede og det uden at søge at overtale mig, kun Frits forsikrede trohjertet, at den Tid vilde komme, da jeg ikke kunde udholde Livet hos Tante Udelgunde.

I disse Dage fik jeg for første Gang høre Noget om den sorgelige Tilstand paa Slottet. Fru v. Müggeburg var allerede for Moders Død kommet paa Sygeleiet, og da nogle Dage senere

Koffepigen og Kammertjeneren pludselig døde, var Hr. v. Müggeburg i fuld Forstrækkelse reist bort. Efter et Par Dage vendte han tilbage, han sølte vel, at han ikke kunde lade Eugenie være alene; nu laa han selv syg og var efter Lægens Forsikring ikke uden Fare.

Den blege Oktobersol viste sig mellem graa forbridragende Skyer, under mine Fødder raslede det fugtige, nedfaldende Løv, jeg gif den beskændte Vej gjennem Parken til Slottet. Den Tid, da jeg vandrede her, baaren af Ungdomslyst og Lykke, forekom mig at ligge saa langt, langt tilbage i det Forbigangne, nu gif jeg, den Ensomme, for at trøste Eugenie. Hjemme havde jeg ikke sagt Noget om dette Besøg, Beslutningen havde kostet mig Kamp, og den maatte jeg udjæmpe alene. Jeg traadte ind i Portalen, alt var stille, jeg ilede opad de brede, ensomme Trapper, jeg standsede og aandede tungt. Jeg traadte ind i Forværelset, alt var ensomt og øde, sagte aabnede jeg Døren til Dagligstuen, her fandt jeg Eugenie. Hun stod ved Vinduet med Panden lænet mod Ruden; hun vendte sig, jeg stod nolende stille, indtil hun kjendte mig og ilede hen til mig. Vi græd begge.

Staffels Anna, du er nu en Fader- og Moderløs. Og jeg, tilføiede hun efter en Pause, hullkende og med hvistende Stemme, vil maaste ogsaa snart være det.

Men du bliver dog ikke ensom og forladt, sagde jeg trøstende.

Ikke ensom? sagde hun og fortalte mig nu, at selv Rudolf vægrede sig for at komme af Frygt for Smitte. Gartneren, den eneste, der pleiede hendes Fader, havde imorges ogsaa forladt hende, hun var for Diebliffet ganske raadløs og ventede paa Lægen for af ham at erholde Hjelp; men det var allerede sild, og hans

Komme var uvis. Kommer han ikke, maa jeg vaage alene, sagde Eugenie. Derfor jeg kun havde Nogen hos mig, tilføiede hun nølende.

Jeg forstod dette Spørgsmaal, men her var det mig saa uhyggeligt, jeg kunde ikke tilbringe Natten med hende i disse store, stille Værelser. Det begyndte allerede at blive Skumring, jeg længedes bort, og dog kunde jeg ikke beslutte mig til at gaa.

Døren til Sygeværselet stod aaben, og Eugenie gik af og til derind. Hvem vil vaage hos mig inat, hørte jeg den Syge spørge med svag Stemme.

Jeg, kjære Fader, sagde hun. Han sukede lydeligt. Hun kom nu tilbage til mig, hun havde foldet Hænderne fast og saa sig urolig omkring. Da aabnedes sagte Døren — vi for sammen — det var en høi Skikkelse — det var Hr. v. Hartwig. Han rakte Eugenie Haanden og tilbød sig som Sygevogter. Hun lagde Hovedet paa min Skulder og græd i stor Bevægelse. Han stod taalmodig hos os, indtil hun havde fattet sig. Derpaa gik hun foran ind i Sygeværselet, og han fulgte efter, uvilkaarlig fulgte jeg med dem til Døren.

Eugenie knælede ved sin Faders Seng, hun talte sagte til ham — da saa jeg en heftig Bevægelse, han udtrak begge Hænder mod den Kommende. De vil virkelig blive her? spurgte han med lydelig Hullen.

Jeg var næsten forstræffet, jeg havde aldrig troet, at en saadan Mand kunde græde. Nu forekom det mig ikke længer uhyggeligt her, det var, som om en Trostens og Tillidens Mand var draget ind med Hr. v. Hartwig; jeg havde ogsaa nu kunnet blive, men man trængte ikke til mig. Eugenie kunde gaa til sin Moders Sygeværsele, og da denne egent-

lig allerede var i Bedring, kunde hun sove roligt.

De følgende Dage havde jeg med Elisabeth og Arnolds Søster den særgelige Forretning at rydde op til Opbruddet fra vort Hus. Huset tilhørte Hr. v. Müggeburg, vi havde Tilladelse til for det Første at lade vore Sager blive tilbage og oprydde kun et Værelse for de Født, der skulde føre Opshynet. Jeg ordnede ogsaa mine egne Sager til Afreisen, Carl var allerede reist for flere Dage siden.

Det var den sidste Dag, mine Kufferter stode indpakkede, Mina og Elisabeth havde allerede flyttet til sit nye Hjem, men idag skulde vi være sammen i Præstegaarden, jeg skulde ogsaa sove der og afreise derfra tidlig den følgende Morgen. Mine Søstre var paa mit Ønske gangne iforveien, jeg vilde først tage Afsted med Eugenie og Fru v. Hartwig og derpaa komme efter. Jeg var nu alene i mit tidligere Soveværelse, Lottes Dødsstammer, det var en trist Dag, Vinden bortføiede de sidste visnede Georginer og hvirvlede Lovet rundt i de smaa Gange og paa Veien foran Haven. Endnu nogle Minutier, og du har intet Hjem mere, tænkte jeg med dyb, dyb Hjertesorg, du forlader det Hjem, som har næret og pleiet dig, hvor du var saa lykkelig. Jeg hengav mig til denne Stemning og havde ikke Mod og Lyst til at søge Trost.

Jeg forlod Værelset og Huset, under Vinantelykthuset stod jeg endnu engang stille, derpaa gik jeg gennem alle Gangene i Haven og endelig gennem Skoven og Parken til Müggeburg. I Slottet var det endnu stedse ensomt og stille, men jeg vidste allerede, at det stod bedre til med begge de Syge; ogsaa i Landsbyen havde Sygdommen overhovedet antaget en mildere Karakter, og Arnold,

som nu havde Tid, havde tilbudt sig at deltage i Hr. v. Müggeburgs Pleie. Jeg aabnede sagte Døren til Dagligstuen, men blev nælende staaende ved Døren. I Vinduet sad Eugenie og Hr. v. Hartwig ved Siden af hinanden, hendes Hoved hvilede paa hans Skulder, han syntes at læse Noget for hende. De reisste sig begge, Eugenie dybt rødmenende — o! hvor gjerne vilde jeg ikke have undgaaet en Forklaring.

Kjære Werner kom hid! raabte Hr. v. Müggeburg fra Naborørelset. Hr. v. Hartwig forlod os sieblikkelig, jeg omfavnede Eugenie med tilbageholdte Taarer, sagde hurtig Farvel og ilede bort.

Min Vej førte mig forbi Tvillingeggen og Hedningegraven, overalt dvælede jeg nogle Minutter, men dog længtes jeg bort. Fru v. Hartwigs hjærliche, moderlige Væsen gjorde mig saa godt, jeg vilde helst være bleven her den sidste Aften, men Arnold ønskede, at jeg skulde komme til Præstegaarden, og jeg havde ikke rovet at aflaa ham dette og vilde det ikke heller.

Da han den følgende Morgen tog Afsked med mig ved Postvognen, sagde han: Kjære Søster Anna, naar du føler Længsel efter et Hjem, saa ved du, hvor du vil finde det. — Han sagde dette saa broderligt og bevæget, jeg steg op i Vognen under Taarer. Sent om Aftenen ankom jeg til Tante, den lange Kjørsel gjennem øde Marker og Skove, i Storm og Regn, havde givet mig Tid nok til mange sorgmodige Tanker.

Hvor let forekom mig dog det tilvante Liv hos Tante! Hun gif ud fra den Anskuelse kun at tale med mig om glade Ting, at adsprede mig og søge at gjøre mig Livet behageligt. Det hjalp ogsaa for Dieblikket ret godt. — For Baller og store Selskaber var jeg befriet ved

min Sorg; saamegen Magt vilde Tantes Adspredelsessystem heller ikke have havt, at det nu havde været mig muligt at deltage i saadanne. Nogle mindre „Kredse“ eller smaa Kaffe- og Theeselskaber udfyldte vor Tid, og denne hverdagslige Omgang havde en vis Tryllekraft til at berolige eller medføre en mild Bedøvelse, idet man let kom til den Indbildning, at Livet kun bestaar i at drikke Kaffe og The, spille Whist klæde sig af og paa og saavidt muligt gaa afveien for alle Ubehageligheder. Ogsaa Tante hengav sig til disse bedøvende Tryllemidler for at berolige sig. Derfor jeg blot ikke havde vidst, hvilken Jammer, hvilken Overtro, hvilken Uengsteligthed og Dødsfrygt der laa skjult derunder.

I min „Pigekreds“ blev jeg stedse mere og mere Hovedpersonen, jeg ledede Læsningen og Underholdningen, og min Bestræbelse for at indføre en bedre Tone deri var ikke blevet uden Virkning. Da Kredsen engang var samlet hos mig, gjorde jeg endog det Forslag, at vi skulde h for Fattige og overlade vore Arbeider til en Velgjørenhedsforening. Men herover blev Tante Udelgunde ude af sig selv, hun frygtede for, at vi vilde blive anseede for Pietister, og jeg maatte opgive Planen. — Samtaler om Forlovelser og Giftermaal spillede naturligtvis en Hovedrolle hos os, og kort før Jul vare vi meget optagne af vort ældste Medlems Forlovelse. Bruden var 28 Aar gammel og Datter af en Major, som foruden hende havde mange andre Børn, hun havde engang i sin Ungdom været ordentlig forlovet og flere Gange siden næsten forlovet, nu havde hun en solid, ikke mere ung Justitsraad til Brudgom. Men han er Søn af en Skrædder, hed det — hans Familie er ganske stempel — desuden er han ogsaa

faa slyg — og faa pedantisk. Pigerne kunde ikke rigtig forstaa sig med dette Parti, og da Bruden for første Gang viste sig blandt os, var der nogen Forlegenhed paa vor Side. Paa hendes Side derimod slet ikke. Tvertimod, hun viste sig overvæites lykkelig, hun stildrede sin tilkommende Mand's Stilling og Bilskaar, hans Dmgang med literære Personer og rige Njobmænd. Med Hr. Weber havde han en Musikforening, og Hr. Weber havde han en Eftvæge og boede paa sit Landsted om Sommeren — herlig Udfigt. Haad hjælper mig et adeligt Navn, naar jeg maa sulte og maaste ende mine Dage som en ulykkelig Selskabsdame? iilsøiede hun ganske naivt, og Pigerne vare alle overbeviste om, at det under enhver Omstændighed var en Lykke at blive forlovet; omendstjønt jeg lod, som jeg var ganske rolig, var jeg ikke mindre svag end de andre. Især var det mig ikke ganske let at høre, at Hr. Weber, hvem jeg havde givet en Kurv, blev nævnt som en Mand, med hvem det var onskeligt at have Dmgang, Tante Adalgunde, hvem jeg om Aftenen underreittede om disse Samtaler, var selv ikke fri for at studse noget. En Major af Adels søger Dmgang med en Detailhandler! sagde hun sukkende, Pengene skaffer sig alt mere og mere Anerkjendelse i Verden, man tør dog for Fremtiden ikke faa ligetil vise saadanne Partier fra sig.

Men der gaves Intet at vise fra sig; Hr. Weber havde strax efter sin Kurv givet sig, og da min Veninde, Fru Justitsraadinde, en Dag i Foraaret, da jeg var sikker paa ikke at træffe Eieren der, tog mig med til hans herlige Landsted, traf jeg der en Barnepig, som bar et Barn med en lang broderet engelsk Kjole paa Armen. Alt andet paa Landstedet var i samme Stil som det elegante

Barn. Smukke Mobler og Teppe, Verandaer og Driohuse, alt ganske nyt, og, som min Veninde sagde, kun indrettede i den Hensigt at have fornem Dmgang. Jeg kom til Overbevisning om, at det slet ikke vilde være faa ilde at gjøre et Fornuftgistermaal; naar Manden er brav og hæderlig og derhos i god Stilling i Verden, faa ville Hovedbetingelserne for Lykke være opfyldte. Piger, som engang have faaet den Tanke, at Gistermaal i ethvert Fald er en Lykke og den enlige Stand en Ulykke, blive med hvert Aar taabeigere og kunne med hvert Aar træffe et ulykkeligere Kald. Ingen mærkede min Daarfab, jeg gjaldt for en klog og forstandig Pige, og man undrede sig blot over, at jeg endnu ikke var gift. Jeg undrede mig ogsaa selv derover; imidlertid forløb Vinteren, ligeledes Sommeren og den næste Vinter, man fandt mig elstværdirg, jeg gjorde nu og da nye Betjendtskaber, men steds uden Resultat.

Allerede tidlig paa Vaaren efter Mamas Dod havde Elisabeth's Bryllup fundet Sted i al Stilhed, vi reiste ikke derhen, saa var Afsalen. Sommeren derefter giftede Eugenie sig, jeg faa ikke mit Hjem igjen foren næste Vaar, da Elisabeth's første Datter blev døbt. Jeg havde ikke haft nogen Længsel efter Hjemmet; de alvorlige, smertelige Indtryk af mit sidste Ophold der kunde jeg ikke forglemme, og desuden frygtede jeg meget for at komme ud af den bedøvende Tryllekreds. Men jeg havde bedraget mig, jeg fandt ikke alvorlige, bedrovede Ansigter, nei tvertimod meget glade; det var ikke den stormende Oktober, det var den sjonne Vaar, og vi fem Søskende vare samlede i en med hndige Blomster omgiden Præstegaard — og Frits kom ikke alene, han bragte som en lykkelig Brudgom sin ungdommelige Brud med sig. Mina var nu 17 Aar,

en frisk, blomstrende Pige, som i sin Livlighed omfattede mig med sværmerisk Kjærlighed. Af den lille Carl var der blevet en kraftig Yndling, næsten lidt for fornuftig og rolig, men slittig og flog og sine ældre Søstrende hengiven med trofast Kjærlighed.

Og Arnold, hvorledes var han? jeg havde aldrig seet ham saa lykkelig. Jeg er Eders Broder, og I ere alle mine kjære Brødre og Søstre, sagde han den første Aften, da vi sad sammen om det runde Bord. Og dig Anna, sagde han til mig, dig slipper jeg denne Gang ikke paa længe fra mig, Tante Adalgunde faar kjede sig alene.

Af ja, sagde jeg oprigtigt, hos Eder er det nok bedre.

Da tog han begge mine Hænder, saa mig saa inderlig og omt ind i Dinene og sagde: Anna, den Tid vil komme, da du gjerne bliver hos os.

Jeg maatte gjøre Vold paa mig selv for at holde mine Taarer tilbage. — Ja, jeg folte mig lykkelig, for første Gang i lang Tid lykkelig. Denne Strøm af Kjærlighed, Varme, Oprigtighed og Liv drog mig ud af den bedøvende Tryllekreds, som det overfladiske tids- og aanddræbende Selskabsliv i Byen havde dannet omkring mig.

(Mere.)

Byen og Barnet.

Det var stille og roligt i Landsbyen; ingen Stoi hortest, intet Menneſte var at se. Det var aldeles øde ved Brønden, hvor Pigerne saa gjetne lo og spogte, naar de hentede Vand, øde under den store Lind, hvor de unge Mænd samlede og sang fine Sange og de gamle røgte sine Piber, medens de passerede med hverandre.

Men hvor var da alle Indbyggerne? Ved et Marked i Landsbyen. Det var en Dag, som den hele By benyttede til at gjøre Indkjøb og mere sig.

Smidlertid viste det sig ud paa Aftenen, at Landsbyen ikke var ganske og aldeles forladt; thi en Mand sneg sig forsigtigt langsmed en Mur, og uagtet Mørket begyndte at falde paa, saa han sig forsigtigt om ved hvert Skridt, om vel noget menneskeligt Die skulde opdage ham.

Ved det Hjørne, hvor Muren stødte til et Hus, standsede han og krob lydløst op ad Muren og ind igjennem et aabent

Vindue. Han vidste, at Beboerne vare paa Markedet, og at der var ikke ubetydelige Forraad i deres Spisekammer. Men i det samme han vilde bane sig Vej hertil, forekom det ham, at han hørte en svag Larm i det tilstødende Værelse, og ved at titte igjennem Nøgleskullet, saa han ved den svage Lydning, som endnu faldt ind igjennem Vinduet, at et Barn sad derinde paa Kanten af sin Seng. Dog, hvad gjorde vel det? — han havde blot at betænke, hvorledes han skulde høre sig ad for ikke at blive hørt, og derfor standsede han et Dieblid.

Da hørte han pludselig BARNETS klare Stemme med Inderlighed fremfige de Ord: „Fader vor, du, som er i Him-melen“, o. s. v.

Han folte sig forunderlig bevæget, og da nu den Lille sagde: „Ved os ikke ud i Fristelse“, grebes hans Hjerte af en dyb og heftig Angest, og han foibede uvilkaarligt sine Hænder og gjentog: „Ved os ikke ind i Fristelse, men frels os fra det Onde.“ — — —

Derpaa listede han sig hurtigt tilbage, give alle de øvrige, han havde gjort den samme Vej, som han var kommen, sig skyldig i.
angrende og med et for Gud ydmygt Hjerter, idet han takkede og prisede den Herre, som havde hindret ham i at begaa denne Synd og bad ham til-
Denne Hændelse blev da det Frø, hvoraf hans Omvendelse fremspirede, og ved Guds Naade blev der efterhaanden en fuldkommen Forandring i hans Hjerter og Liv. (For Ungd.)

Blandinger. — Nytt og Gammelt.

[Anm. Nogle af de nedenstaaende Notitser har henligget en Tid af Mangel paa Plads i Bladet.]

Halvor Olsen Gjerjords Legat til Luther-College i Decorah (til Understøttelse af værdige trængende Disciple, der har bestemt sig til at virke som Præster i den norske evangelisk-lutheriske Kirke i Amerika) skal beløbe sig til \$8000.00. Det er de to Trediedele af sin Formue, han har testamenteret til Colleet. Den Aføde har herved givet et smukt og folgeværdigt Exempel paa Omfarg for sand lutherisk Kristendoms Bevarelse blandt vort Folk her i Landet.

Presbyterianernes Missionskommitte har bevilget \$640,000 til Udgifter for indeværende Aar. Siden 1833, da de begyndte sin Missionsvirksomhed, har de faaet Gaver og Legater til Missionsens Fremme til et Beløb \$104,492,430.00.

Cyrus M. Cornick, som er bleven rig ved sit Reaper-Patent, har sikret „Chicago Theological Seminary“, hvad der behøves til at dække alle dets Udgifter til Professor-Gager indtil 1887, til hvilken Tid Seminariet vil komme i Besiddelse af sin værdifulde Grundeieendom.

Jødiske Phantasier om det messianske Rige. (Indsendt til „F. H.“)

Det messianske Rige, som det jødiske Folk imødesaa, vilde efter Talmuds, Midraschims, Targumims og andre af Rabbinernes Skrifter omtrentlig tage sig saaledes ud :

Naar Messias kommer, vilde Israelliterne beseire alle sine Fiender og enten udrydde dem eller gjøre dem til sine Tjenere. De vilde vende tilbage til sine Fædres Land, og dette Tog vil være et Seierstog; overalt vil man hylde dem og stille de perreste Vogne og Bærestole til deres Naadighed, ja Konger vilde bære dem paa sine Skuldre. I Kanaan er der da et nyt Paradis. Messiasdagene begynde, hvis Varighed angives forskjelligt fra 40 til 7000 Aar. Fra Kanaan blive Folkene beherskede, enhver Udydighed straffes med Døden; de maa bringe Gaver; uhyre Rigdomme tilflyde Jøderne. Foruden alle sine Fienders Dytte faa de endnu en stor Skat, som fra umindelige Tider ligger begravet i Egypten; alle ædle Metaller og ædle Stene, som ligge i Jorden, vilde udvinde. Saa maa Oceanet give tilbage, hvad der i Artusinder er nedsinket i det; dets Bølger maa skylle der ind i Middelhavet, og deraf bliver der fastet paa Land ved Joppe. De Keiserdige kunne daglig vente at have det fornøieligt i Messias's Rige; de sidde ved Perlemodersborde i kongelig Pragt;

hos enhver af dem staar tre Engle til hans Betjening. Deres Ansigter lyse som Solen, og som Dug fra Himmelen falder en kostelig Balsom ned, hvis Duft trænger fra den ene Ende af Verden til den anden. De Ugudelige maa stan udenfor Paradises Porte og se paa de Retfærdiges Herlighed. De ville da udstrække sine Hals, saa at de blive hundrede Ellen længere. Landet vil blive uhyre frugtbart; hvert Hvedeforn er saa stort som to Drengrer, og til at bortskaffe en Vindrue vil et helt Skib behøves. Purpurklæder og Bagværk ville voges færdige. Jødefolket vil formere sig overordentligt, thi enhver Jøde vil have saa mange Børn, som han havde Fædre, der drog ud af Ægypten o. s. v. (Nesten faar vi udelade, da den rabbiniske Fabeldigtning hernæst fortæller sig mere og mere i Absurditeter. Red.)

Pea-Nuts. Pea-nuts thrive well in Kansas. The cultivation is as follows: The ground is well plowed and harrowed and marked out in rows, or ridged, three feet apart; the seed, two bushels to the acre, is dropped into the rows 16 inches apart; when the plants are in blossom they must not be disturbed, but the ground should be kept clean and mellow up to that time, for as the blossoms form they enter the ground and the fruit is matured in the soil; hence the nuts are called earth nuts. To harvest them, the plow is run near the rows and the nuts are pulled or raked out with the vines attached and dried in small stacks put up around stakes driven in the ground. Care is to be taken to prevent staining the nuts, or their value is reduced.

(N. Y. Times)

Seed corn. A farmer who knows gives the following rules for the selection of corn seed:

1. The kernel should be ripe, hard and glossy.
2. The ear should be fully developed to the end, i. e. the kernels should cover the whole cob.
3. The ear should be from a stalk that produced at least two good ears.
4. It is a good plan to go through the corn before cutting it, selecting the best ears and marking them.
5. Leave two or three husks upon each ear by which to braid them together and hang up in a dry place.

(Decorah Republ.)

Mindre Notitser. En engelsk Kommission har udtalt sig mod Kanal-tunnel-Projektet, og Foretagendet er derfor foreløbig opgivet.

— For kort Tid siden sældtes i Nærheden af Carr's i Kentucky et forovrigt allerede uddøet Træ, der ansaaes for det største i Staten. Det var ved Roden 18 og 6 Fod fra Grunden 12 Fod i Gjennemsnit og 36 til 37 Fod i Omkreds. Der viste sig tydeligt over 300 Aarringe.

— Texas er som bekendt en Stat med meget udbredt Røvgæavl, hvorfor den ogsaa kan forsyne Landets store Byer med Slagtekvæg. Da imidlertid Dyrene fare ilde paa de lange Jernbanerejser, og Kjødet derved bliver daarligere, saa har der i New York dannet sig et Selskab med stor Kapital til Indførsel af Kjød fra Texas i Refrigigator-Vogne, det er Vogne, i hvis Indre Temperaturen holdes saa lav, at Kjød, Smør og lignende Sager ikke tager Skade undervejs.

— En amerikansk Avis beretter, at Sultanen af Marokkos, Sidi Muley

Gasfars, Hustru er død; hun var Datter af en italiensk Grovsmed, og det siges, at hun sit hele Liv holdt fast ved Kristendommen, men desuagtet var meget afholdt i sit muhamedanske Hjem.

— New York havde i Slutten af Oktober registreret 196,233 Stemmeberettigede.

— Wisconsin har over 200 Ost- og Smørfabriker og leverer 33,000 Pund Smør og over 2,000,000 Pund Ost aarlig.

— En Farmer i Wisconsin plantede for omtrent 20 Aar siden en Lund med sort Valnød-Træ i sin Udmærk; Træerne maale nu fra 16 til 20 Tommer i Tværsnit, og denne Valnød-Skov blev nyelig solgt for \$17,000.00.

— I London, England, byggedes der i 1881 26,170 Huse; hvis man satte

dem i en Række, vilde det udgjøre en Linie, 81 Mile lang. Denne Verdens største By skal nu have 4,788,657 Indbyggere.

— Den 30te Juni sidstleden var der i de Forenede Stater 46,231 Posthuse.

— Af Nyengland-Staterne er New Hampshire og Vermont bekjendte for at producere den fineste Uld. Merino er den Gaareart, man fornemmelig opdrætter.

— Det forjener at noteres, at en Elevator, der kan optage 30,000 Bushels for nogle Uger siden blev flyttet fra Mc. Gregor 2 Mil (sydover?) og sat paa en ny Grundmur uden at lide Skade.

— Antallet af protestantiske Kirker i New York angives til 496 for et Sjæleantal noget over en halv Million.

Gaader og Opgaver.

No. 212. Jeg kjender en Maler, der maler saa tro,
 Skjønt af sin Kunst han aldrig praler.
 I Slot og i Hytte der kan han bo,
 For Intet han strax dig afmaler.
 At smigre den Kunstner slet ikke forstaar,
 Og Billede bedre du aldrig faar.

(For Ungd.)

Opløsning paa Gaaderne i No. 20.

No. 209. Nameless. No. 210. Rappahannock. No. 211. O superbe, quid superbis? tua superbia te superabit. Terra es et in terram ibis, Mox eris etc.

Oversat: O Stolte, hvad er det du bryster dig af?
 Din Stoltthed dig bliver en svigtende Stav;
 Af Jord du bestaar,
 I Jorden du gaar,
 Du bliver, som jeg, snart til Stov i din Grav.

(—n.)

„For Hjemmet“ i 1883.

„For Hjemmet“, et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, vil med Aaret 1883 begynde sin 14de Aargang. Det vil, som før, udkomme med et Hefte paa 30 Sider i Omflag 2 Gange om Maanedet (15de og 30te) til en Pris af \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.25) om Aaret i Forskud. Det anbefaler sig fremdeles paa det Bedste til kristelige Familiefædre og velartede Ungdom af begge Kjøen som et Blad, der søger at bringe interessant Underholdning og Belærelse, paa samme Tid som det vil vrage alt Læsestof, der med Grund kunde befrøgtes at ville forarge det kristelige Sind eller føre unge og uerfarne Hjerter paa Afveje. I Forbindelse hermed vil Udgiveren henlede Læsernes Opmærksomhed paa følgende Punkter:

1) Enhver ny Abonnent, som fra nu af og indtil 15de December indsender \$1.00 i Forskudsbetaling for 1ste Halvaar af 1883, faar „For Hjemmet“ frit fra 15de Okt. og til Nytaar (3 Maaneder), saa langt Oplaget rækker. 2) Enhver enten ny eller gammel Abonnent, som fra nu af og inden 31te Januar 1883 indsender Kontingenten for 1883 (\$2.00) samt 6 Cents i Porto, vil faa sig som Præmie tilfattet et godt indbundet Exemplar af det nye Testamente. 3) For at faa Præmiebogen maa man opgjøre de gamle Restancer og samtidigt indsende Kontingenten for 1883 samt Porto for Bogen. 4) Klubagenter vil fremdeles faa 1 Exemplar frit af 7 og en Præmiebog for hvert Exemplar, naar Betaling indsendes i rette Tid som nævnt samt Porto for alle Exemplarer af Bogen; anden Reduktion kan ikke tilfættes. Præmiebogen er færdig og kan strax tilsendes Vedkommende, som indsender Forskudsbetaling; anden Kwittering vil vel ikke behøves. 5) Man bør aldrig sende Penge i løse Breve, men bruge Money-Order, Draft paa Chicago eller registreret Brev.

I det alle „For Hjemmet“s Venner og Belyndere herved hjertelig takkes for enhver ydet Hjælp med Raad eller Daad, fremkommer herigjennem og faa en venlig Anmodning til Alle om, efter Tid og Leilighed, at gjøre ovenstaaende Betingelser bekendte og gjøre sit Bedste for, at „For Hjemmet“ ikke alene maa kunne beholde de Abbonenter, det nu for Tiden har, men ogsaa i betydeligere Møn udvide sin Læsekræds, hvorved det vilde faa mere Kræfter og gjøre mere Gavn.

Adresse:

A. Thronsdjen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Abbonenter, som endnu staa til Rest med Kontingent for dette Aar (og ældre) bedes venligt om strax at indsende samme.

Rettelsetil No. 20. I nogle Exemplarer er ved en Misforstaaelse Rabnet S e b e l (Side 593) sat mellem Ansjerjesteget. Ansjerjesteget overstrygtes.

I n d h o l d: Bamberg's Reise i Mellemasien. — Forskjellige Oporters Alkoholistyrke m. m. — Den Ugifte. — Lyden og Barmet. — Standeringer. — Gaader og Dpgaver.

R. F. Gibson,
J USTICE OF THE PEACE,
ISURANCE, COLLECTING AGENT, REAL ESTATE.

Office in Adams Block, Winnebago St., DECORAH, IOWA.

G. R. WILLETT.
N. WILLET.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, — — — — — IOWA.

DAN. NOBLE,
SADELMAGER,

handler med

Sadler, Svøber, Bidsler etc.
Decorah, — — — — — Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blisvarer, Gaardsredskaber og Værktøi, Bygningsmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Olie.

Kobber- og Blisvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hadde og Huer, Støvler og Sko etc. etc.

Syd siden af Water Street = = = Decorah, Iowa.

J. T. RELF,
PHOTOGRAF,

handler med Rammer, Lister, Albums, Fløiels-Indfatninger, Stereoskop-Billeder etc

Gamle Billeder kopieres.

Smaa børn photograferes ved den nye Methode langt hurtigere end før. Alle mine Negativbilleder retoucheres af den udmærkede Retoucher, Hr. Eugene Austin. Uslag mig et Besøg. Mit Galleri er over Montgomerhs Drugstore,

Decorah, Iowa.

North Hotel.

CHRISTIANIA HOUSE, tæt ved Washington St. Broen
DECORAH, IOWA,

anbefales Rejsende af

Peder Jensen.

 Gode Staldrum findes til Afbenyttelse.

99 CENT STORE 99

Det smukkeste Udvalg af Galanteri-Varer i Decorah, passende til Bryllups- og Høitidsprædenter og en elegant Samling af sølvpletterede Varer forefindes altid. Her er ogsaa det rette Sted til at kjøbe Stambøger (Autographs), Fotograf-Albums, Wafer, Toilet-Gjenstande, Lamper, Speile og musikalske Instrumenter. Billed-Kammer leveres efter Bestilling.

Agentur for Crown Sewing Machine.

A. N. Vance, Water St., Decorah, Ia.

PETER G JEMS,

Reisende Agent for

G. R. Montagues LaCrosse Steam Marble Works,
tegner Abonnement paa „For Hjemmet“. De, som tegne sig paa hans Liste, kunne betale Kontingenten til ham.

 Real Estate for Sale. I have for Sale Town property and improved Farms and can suit almost any kind of wants in this line. The said property is situated in and around the City of Decorah, Winnesheik Co., Iowa. Prices low and terms to suit purchaser.

Apply to
(13 t. f.)

E. P. Johnson,
Office in Adams Block, Decorah, Iowa.

C. C. COOK Optikus og Uhrmager, har tilsalgs Brillor de bedste i Handelen. Lomme- og Stue-Uhre repareres snuvt. Læst ved Post Office, Decorah, Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende „To ældgamle Sange fornøiede“, nemlig **Soldatvisen** og **Den guldne ABC**, 8 for 50 Cts., 20 for \$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: N. Thronsjen, Dr. 1014, Decorah, Iowa.

DECORAH INSTITUTE.

Last year's enrollment was 393, the present attendance is 30 per Cent greater than a year ago at this time.

Det engelske Sprog er et Hovedsag, og man lægger specielt an paa at lære Eleven at tale, læse og skrive det. Bestyreren er Amerikaner, men forstaar Norsk og benytter det norske Sprog til at forklare det engelske. Som Taleprog blandt Eleverne i Skolen bruges kun Engelsk. Der kræves ingen Forkundskab for at blive optaget; Klasser for Begyndere dannes i alle almindelige Fag. Bospisning kan erholdes for, hvad den virkelig koster, omtrent \$1,50 om Ugen. Lærebøger i alle almindelige Fag udlænes til Brug af Eleverne for 25 Cents om Maanedens. Skolepenge \$2,50 om Maanedens. Should not every Youth acquire a ready use of the English language? Man melde sig hos Bestyreren

J. Breckenridge,

Decorah, Iowa.

Iver Larsen
sælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
i Brødrene Gulliksons forrige Store.
Decorah - - Iowa.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre- Læge.
Decorah = = Iowa.

12te Uargang af „For Hjemmet“
(21de og 22de Bind)

indeholdende den udmærkede Fortælling „Familien Hældringen“ samt 15 mindre Fortællinger, foruden meget andet interessant Læsestof, (24 Hefter, 720 store Sider) sendes portofrit for \$2.00. („Familien Hældringen“ koster alene omtrent \$3.00 i Bogladen.)

Adresse: **R. Thronsdjen,**
Box 1014, Decorah, Iowa.

Ny Möbelhandel.

J. JACKWITZ.
DECORAH, IOWA,

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti dens billigste Priser. Reparationer udføres.

Ligklister hæves paa Lager. Begravelseser besørget.

Nogle Hest-Eremplarer af
Socrates's Forsvarstale ved Platon
samt Fortællingen „To Søstre“ (8 Hefter af „For Hjemmet“) sendes tilsam men portofrit for 35 Cents.

Adresse **R. Thronsdjen,** Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block. DECORAH IOWA

G. I. Wendling

forfærdiger

Kaleschevogne og Buggier
og forøvrigt alleslags Hjoretoier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Berksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.
(16—24.)

Decorah, Iowa.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En luthersk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

Nye Terminer begynder i April, September og November. Betalingen er \$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedre) og for en Termin i Forhold. Koft billig. Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren

Th. N. Mohn, Northfield, Minn.

E. P. Haugen,

— Eier af —

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Inscription feilsfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. J. W. Hoy og Thos. v a l d R o p s l a n d. E. P. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedføjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar, han udvalger, tilligemed Ordre og Inscription samt nærmeste Fragt-Office.

E. P. Haugen.

S. O. Wilson, Merchant Tailor,

Berksted tværs over for Woolen Factory Store, Decorah, Iowa. Et smukt Udvalg af Tøier til Klædninger just modtaget. Alt Arbeide garanteres.

23de Juli 1882. 13-24.)